

MIRADOR

SEMANARI DE LITERATURA ART I POLITICA

Any IX. — Núm. 423 • Barcelona, 10 de juny del 1937 • Redacció i Administració: Diputació, 290. Telèfon 11628 • Preu: 30 cèntims

Finestra oberta

RUBIÓ I LLUCH

La ciència catalana acaba de perdre una de les seves figures més rellevants i significatives: el professor Antoni Rubió i Lluch.

Havia nascut a Valladolid el 1856, però va fer els seus estudis universitaris a Barcelona i fou sempre profundament català, àdhuc en la seva enorme activitat científica.

Fill del gran mestre Rubió i Ors, deixeble del gran professor Milà i Fontanals, condeixeble de grans investigadors i humanistes com Menéndez Pelayo i Josep Franquesa, sabé formar també excel·lents continuadors, entre els quals destaca Lluís Nicolau d'Olwer, sortit de la càtedra de Literatura General que Rubió i Lluch va regentar durant més de quaranta anys.

Rubió i Lluch no fou un catedràtic del tipus corrent en aquella època. Lluny de vegetar còmodament a l'ombra del Pressupost d'Instrucció pública, es consagrà a la investigació històrica, mostrant marcada preferència pels temes que afectaven a la Història de Catalunya.

Ell ha estat un dels més seriosos cronistes de les expedicions dels catalans a Grècia i el més alt reivindicador de la manera culta i intel·ligent com els nostres soldats es comportaren davant les meravelloses relíquies de l'antiguitat hel·lènica.

La nostra literatura medieval i la renaixentista varen atreure, també, la seva atenció i el seu esforç.

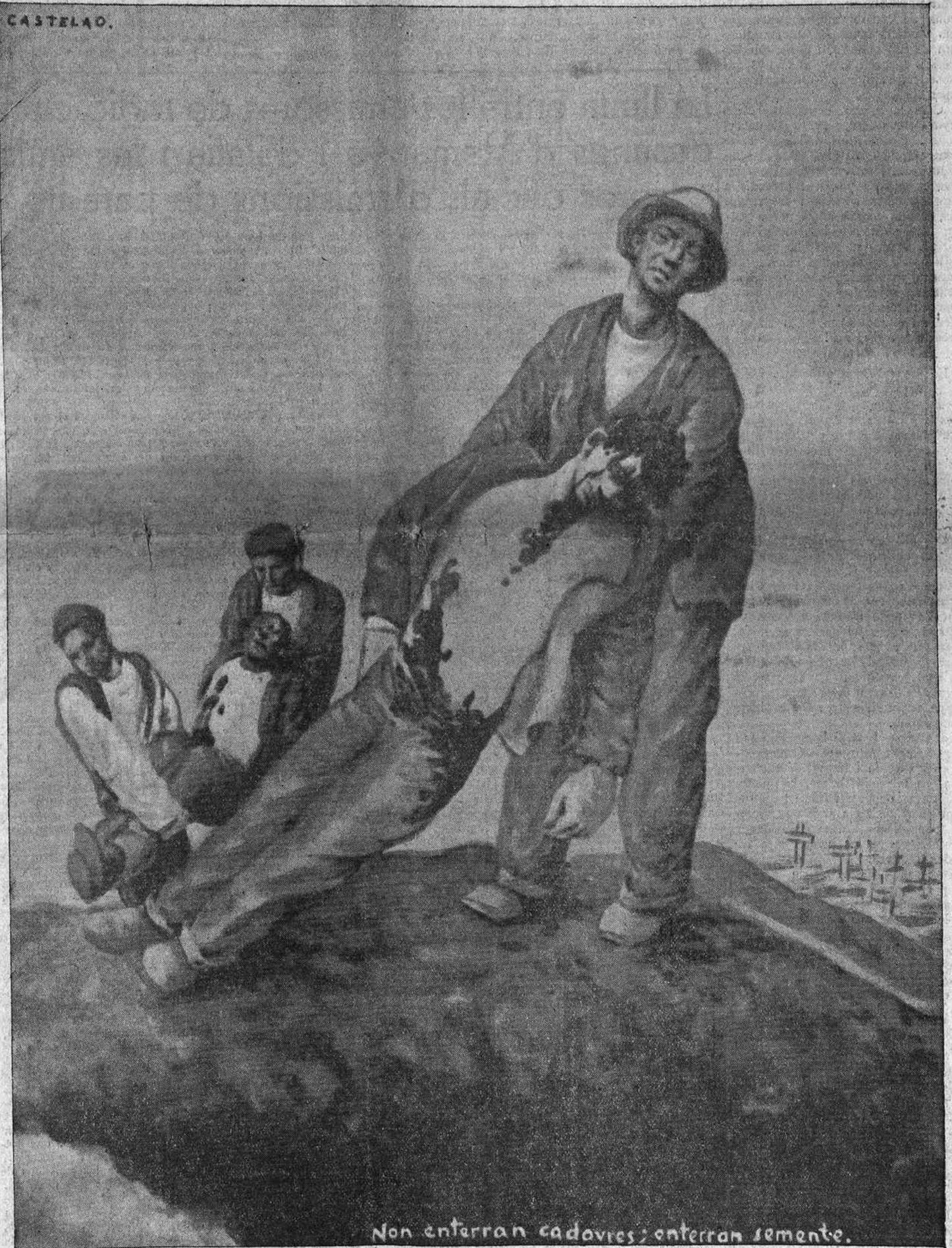
Aquells que han treballat i s'han format científicament al nostre gloriós Institut d'Estudis Catalans, coneixen la tasca enorme d'organitzador i d'animador que Rubió i Lluch va realitzar-hi i saben tot allò que li deuen moltes generacions d'homes estudiosos del nostre país.

Rubió i Lluch va pertànyer a una generació d'homes que tingueren l'abnegació de treballar obscurament per la cultura pàtria, sense cercar èxits sorollosos que la ciència no proporciona, però segurs que realitzaven obra perdurable, obra que serveix i servirà sempre per a bastir damunt seu edificis l'eternitat.

El gran polígraf suava desaparegut, va treballar en una època en què el règim imperant a Espanya era enemic de tota espiritualitat i, principalment, de tot allò que pogués significar espiritualitat catalana. En morir ens deixa, a més a més de la seva obra escrita, el seu lliure exemple.

Quan el poble haurà guanyat la batalla definitiva al feixisme, aquells que segueixin l'exemple del mestre no oblidable, podran treballar per la cultura de Catalunya en plena llibertat i encoratjats pel propi Estat espanyol que abans sabotjava i combatia tot el que era català.

MIRADOR

Dibuix de Castelao

EN AQUEST NUMERO:

El centenari de Leopardi

OPINIONS I DEBATS

On ens ha portat la no intervenció?

per LLUIS DE BROUCKERE

El «Deutschland», trobant-se a Eivissa, fora de la zona de control alemanya, va ésser tocat per unes bombes procedents d'avions espanyols. Com a represàlia, cinc vaixells de guerra alemanys varen bombardejar durant una hora la ciutat d'Almeria, dintre de la zona de control anglès sense que els vaixells britànics intervinguessin de cap manera, i sense que donessin cap senyal — al menys que nosaltres sapiguem — d'haver-se'n apercebut.

Com ja sabem, els avions espanyols varen actuar per legítima defensa. No obstant, Alemanya ho contradigué i malgrat la inversemblança de la seva teoria, cal examinar el que ha passat i procedir a una enquesta seriosa i imparcial. Es, doncs, massa aviat per a jutjar l'incident d'una manera definitiva. Però, ara més que mai, cal reflexionar sobre les causes generals que han fet inevitables incidents nombrosos, gairebé continuats i dels quals aquest és simplement el més greu — si no se'n produeixen d'altres!

Es de mal gust citar-se un mateix. Però avui m'és necessari recordar el que vaig dir els primers dies del conflicte espanyol, encara que solament sigui per demostrar que les dificultats presents lluny d'ésser imprevisibles, apareixen com gairebé fatals als ulls dels que havien pogut adquirir sobre el terreny un punt de mira ràpid i superficial de les coses.

Vaig anunciar, doncs, al començament del mes d'agost, tres coses:

Primera. — Que si el dret internacional era mantingut, i per tant l'agressió italiana i alemanya evitada; que si el govern espanyol guardava a més les facilitats comercials ordinàries que l'ús internacional comanda, la insurrecció seria ràpidament reprimida i Espanya reprendria la seva evolució democràtica.

Segona. — Que si la política tan singularment dita de no intervenció es mantenia i l'agressió estrangera era tolerada de fet, la guerra civil duraria mesos i fins i tot anys i solament acabaria amb una victòria republicana, després d'haver sofert Espanya les proves més temudes i dures.

Tercera. — Que si la guerra es perllongava d'aquesta manera, cada vegada seria més difícil limitar-la i evitar una conflagració general.

Sempre he cregut que la meua primera previsió era justa. I, dissortadament, el tomb que han fet els esdeveniments no permetrà mai que aquella sigui un fet.

L'exactitud de la segona és ara ja prou evident, i caldria ésser cec per a no donar-se compte que la tercera és en camí d'ésser una realitat portant a més cada dia un nou incident i que el Comitè de Londres, malgrat tota la ingenuïtat que empra, no arriba a amagar-se'l a ell mateix ni a amagar-lo als altres.

Ja fa força temps que l'agressió estrangera contra Espanya ha estat provada als ulls de tots els observadors imparcials. Era per altra part evident que aquesta agressió es preparava des del primer dia.

El deure de les potències agrupades en la Societat de les Nacions era, doncs, el de reprimir aquesta violació del dret internacional o més aviat d'evitar-la com l'article 2 del Pacte els en prescriu el deure precís.

Això era impossible o senzillament difícil? de cap manera, si les grans nacions pacífiques haguessin estat unànimes en llur voluntat i

aquesta unanimitat s'hauria produït si les opinions públiques dels països interessats haguessin manifestat amb el vigor necessari llur voluntat de defensar activament la pau. L'experiència ens ha demostrat que en iguals circumstàncies, n'hi ha prou que que les potències parlin amb la fermesa necessària perquè ningú a Europa pugui permetre's el luxe de violar la

lleï. Si fins i tot l'acció preventiva d'un advertiment solemne no hagués tingut immediatament els efectes desitjats, altres mesures fàcils haurien privat als alemanys de fortificar-se al Marroc, els italians a Mallorca i llurs còmplices de crear-se unes bases que els donen avui una força singularment augmentada.

Cal reconèixer, però, que aquesta

unitat forta de les democràcies no s'ha produït, que l'opinió pública no s'ha manifestat amb la fermesa desitjada i que cadascú de nosaltres ha de treure'n de tot això la lliçó convenient i donar un millor esforç si vol evitar que la guerra es desfermi ben aviat sobre el món.

De fet, doncs, les potències no han mantingut la paraula donada. El Pacte de la Societat de les Na-

cions no ha estat respectat. Manté el dret internacional ha semblat massa perillós.

S'ha provat, però, d'establir una nova entesa entre totes les nacions, no ja pel manteniment del dret, sinó pel respecte dels convenis de fortuna, per altra part mal definits, a vegades contradictoris, sempre estranys i cínic per afegidura. S'ha arribat d'aquesta manera a crear un veritable codi de «no intervenció» en front de la Societat de Ginebra, una màquina de no intervenció complicada a tot ésser-ho. Ens podríem estranyar que hagués estat necessari fer tot això per «no intervenir», si hom recorda que el no fer res és la cosa més difícil i més laboriosa que hi ha al món quan les circumstàncies comanden imperiosament l'acció.

L'estruc en té prou amb un xic de sorra per amagar-hi el cap. Als diplomàtics els és necessari comissions, protocols i enteses. Diplomàtics i estrucos tenen no obstant quelcom de comú: que agreuen singularment el perill degut a la por que tenen d'aquest. La meua comparació, però, és un xic coixa: en el cas dels diplomàtics és a nosaltres que ens exposen al perill.

Els diplomàtics no han vist que llurs «arranjaments» eren almenys tan difícils com les regles mateixes del dret i que era molt més perillós provar de realitzar-los. Potser hauria estat necessari trametre alguns vaixells a les aigües espanyoles per evitar els actes d'agressió. El que ha calgut és enviar gran nombre de flotes per assegurar un simulacre de control. Potser hauria estat necessari algun esforç per a suprimir la pirateria que es desenvolupa actualment a la Mediterrània. I, a quins perills s'exposa les flotes mercants i les flotes de guerra de tot el món en acceptar que vaixells sense estatut colloquin mines, acostin vaixells mercants, s'apoderin dels carregaments, sense que tinguin obligacions de bel·ligerants i sense que existeixi legalment un estat de guerra?

El que havia de produir-se s'ha produït: no passa dia sense que tingui lloc algun esdeveniment greu: vaixell de comerç enfonsat per alguna mina llançada a despit dels tractats: vaixell de comerç enfonsat per aquells mateixos que havien d'assegurar la no intervenció; «controladors» que bombardegen les ciutats quan la seva feina era la de privar el tràfic o lliurament d'abusos!

Cada una de les disposicions dels acords de no intervenció esdevé al seu torn o una regla sense sentit, i per tant insignificant, o un nou mitjà d'intervenir per als agressors: per tant, una nova font d'impotència per als que haurien d'assegurar la pau.

L'altre dia, Almeria va ésser bombardejada per una flota alemanya. Les diplomàcies arriben encara a l'acord de manifestar que aquell no és un acte de guerra. Els mots que s'utilitzen, però, poden canviar alguna cosa a l'«Estat de guerra» existent de fet entre Espanya i Alemanya?

Fa poc, un vaixell espanyol que portava un carregament francès «controlat», protegit, doncs, per una espècie de garantia col·lectiva de les potències, i que portava també alguns passatgers francesos «legítims» gaudint també de la mateixa garantia, va ésser enfonsat per un submarí que, si els telegrams no menteixen, era italià. L'estat de coses existent actualment entre França i Itàlia és exactament l'estat de pau?

La realitat bèl·lica es va desenvolupant amb una rapidesa cada dia més gran, si no es canvia finalment de política.

La lluita entre les emissores de ràdio clandestines d'Alemanya i d'Itàlia i les emissores oficials d'emissions de paràsits

El diari alemany «Basler National Zeitung» dona compte de la lluita que es lliura entre l'emissora alemanya antifeixista clandestina que es troba a l'ona 29,8 i els paràsits de la Gestapo; lluita que apassiona tothom a Alemanya.

Les ràdios secretes antifeixistes «Emissora alemanya de la llibertat», sobre ona de 29 m. 8, i «Radio-Milano», sobre ona de 28 m., es trobaven aquests últims temps tan molestats pels paràsits oficials, que els radioents podien difícilment comprendre altres mots que les paraules amb les quals s'iniciava l'emissió. Fa alguns dies, però, aquestes dues ràdios alemanya i italiana han trobat un mitjà per evitar els sorolls de l'adversari, variant contínuament la llargada de l'ona.

Com que els paràsits, per raons tècniques, solament poden arribar a les emissores antifeixistes després d'una estona d'estar en funcionament, l'auditor sent totes les informacions clandestines si es queda sempre al costat del seu aparell receptor i tenint cura de canviar d'ona cada vegada que ho indica l'emissora de la llibertat.

Així, doncs, podreu veure com escoltar les emissores clandestines esdevé una cursa a la busca de les ones, veritablement sensacional.

Ens podem imaginar el que és aquest matx a través dels obstacles naturals com són les emissores estrangeres. Ja no cal dir que aquest joc acústic esdevé d'una fantasia inimaginable quan se sent la veu calma del «speaker» que busqueu i el soroll del paràsit que va a la seva persecució.

Es va poder remarcar aquesta nova tàctica dissabte passat per primera vegada. A les deu de la nit es va fer sentir sobre l'ona de 29 m. 8 la veu de l'emissora alemanya de la llibertat. Tot seguit es va posar en funcionament el paràsit. Però, després d'haver reconegut, com cada dia, les notes de la «Internacional», a pesar dels paràsits existents, l'emissora clandestina esdevé completament muda. No obstant, el radioent que es troba constantment al costat del seu aparell, descobria la ràdio antifeixista sense cap classe de soroll a l'ona de 31 m. A causa de la potència de l'esmentada emissora clandestina, la ràdio emissora de paràsits no podia adonar-se del canvi, però avisada sense dubte per algun observador, es va dedicar tot seguit a la caça del fugitiu.

Sentíem el paràsit acostar-se cada vegada més, però l'emissora s'adonà del perill i va donar aquest avís: «Atenció! atenció! Si ens vellessim obligats a canviar d'ona feu el favor de seguir-nos amb els vostres aparells, i, novament, però sobre una ona més llarga, l'emissora va continuar la seva labor.

El diumenge, el paràsit es trobava ja instal·lat sobre l'ona de 31 m. que el seu adversari havia adoptat el dia anterior. A les deu, però, la ràdio alemanya antifeixista va emetre sobre l'ona de 29 m. 8. Tot seguit, doncs, començà la caça, que no va deixar respirar ni un sol instant l'emissora durant tres quarts d'hora. Va emetre sobre 30 m. 8 després sobre 30 m. 5; després, altra vegada a 30 m. 8 i finalment a 30 m. 1. El perseguit difusa constantment sobre l'ona de 30 m. i també sobre les diverses ones que va ocupant principalment sobre la de 30 m. 55. Quan acaba la seva emissió més aviat de l'hora acostumada, es pot sentir un dels paràsits alemanys fent grans sorolls sobre 30 m. 8, perquè creu que els seus adversaris radiaven, com de costum, fins a les onze de la nit.

A les onze, la ràdio antifeixista «Radio-Milano» emet sobre l'ona de 29 m. 1, en lloc de 28 m. Tot seguit comencen els paràsits alemanys de 30 m. 8 a 29 m. 1. Els antifeixistes italians, però, coneixen també el sistema del segon emissor i radien novament sense cap classe de soroll sobre l'ona de 28 m. 6, mentre la ràdio italiana governamental el combat encara sobre l'antiga ona.

Sembla que els italians posseeixen un sol paràsit i que solament un dels dos paràsits alemanys els persegueix.

Per altra part, l'emissora antifeixista italiana, essent molt més potent que l'alemanya, pot continuar la seva propaganda amb tota tranquil·litat sobre l'ona de 28 m. 6.

Ja veieu, doncs, de quina manera es realitza la lluita d'ones curtes amb combats, retirades, i totes les incidències d'una veritable batalla que pot ésser perfectament viscuda pels radioents i que ho és cada dia amb major interès, tant a Alemanya com a Itàlia.

A ALEMANYA S'ESCOLTA CADA VEGADA MES LA RADIO DE LA LLIBERTAT

El «Sopade», servei de premsa del partit social-democrata alemany, editat a Praga, publica un seguit de llar-

gues informacions que fan referència a la ràdio alemanya de la llibertat, emissora clandestina i indescobrible, que funciona sobre una llargada d'ona de 29 m. 8. La majoria d'aquestes informacions provenen de cartes rebudes d'Alemanya, de Berlín, de Baviera, de Munic i d'altres ciutats. N'esmentarem algunes a continuació:

Baviera. — Primera informació donada. — Ací les ones 29,8 han fet sensació. Cadascú explica al veí el que ha sentit i tothom, fins i tot els nazis, proven de trobar-la amb llur receptor... Un camarada de treball m'ha demanat si havia sentit l'esmentada emissora i què me n'havia semblat. Es un home que, fins ara, no s'havia ocupat mai de política.

Segona informació donada. — Es solament el dia 14 de març que vàrem saber a... l'existència d'aquella emissora. Un dels nostres amics va saber per un aficionat a la T. S. F. que havia trobat a les ones 31 del seu aparell una emissió comunista clandestina que donaria notícies cada dia. El mateix dia ens vàrem reunir a casa d'un altre amic que posseïa un aparell de cinc làmpares. Al cap de cinc minuts ja havíem trobat la famosa emissora. La nostra sorpresa fou gran. Vam seguir amb atenció el que deia el «speaker». El que ens interessà en primer lloc, fou, més que el contingut del que llegia, el fet que a l'Alemanya subterrània, el partit comunista comencés a emprar els mitjans més moderns. L'endemà, com és natural, ens vàrem reunir novament disposats a escoltar l'emissora de la llibertat. Començaren les discussions: On deu estar instal·lada? Com deu funcionar? Pot ésser descoberta? Entenem-nos, què és una emissora a ones curtes? etc. Durant un seguit de setmanes, aquesta era la nostra única preocupació. Cada dia llegíem amb avidesa els diaris, i perant trobar-hi escrit a grans titulars: «L'emissora clandestina ha estat descoberta». Però no, continuàvem sentint aquella ràdio cada dia i a la mateixa hora.

Un dia darrera l'altre, havíem sabut que les notícies de l'emissora esmentada es propagaven de boca en boca. Jo, treballa en una gran fàbrica de... Doncs bé, a finals de març no hi havia un sol obrer que desconequés l'existència de la «Ràdio Llibertat». Vaig veure fins i tot als urinaris de la fàbrica una gran inscripció feta amb llapis que deia: Escolten cada dia a les deu l'emissora que es troba a 29,8! Detall interessant: aquesta inscripció la vàrem poder llegir durant quinze dies seguits, a pesar d'haver-se'n assabentat els nazis.

Al pis de sobre casa, viu un modest funcionari. Actualment és del tot apolític; segueix el moviment perquè s'hi veu obligat. La seva família és molt catòlica. La meua dona, parla sovint amb la seva, però no s'esmenten mai les qüestions polítiques. Jo mateix no tinc cap contacte amb ell i, ara, gairebé cada vespre, i com que la paret que ens separa és molt prima, sentim com aquest funcionari engega la seva ràdio a les deu i escolta l'emissora clandestina. Sentim clarament el senyal d'aquella ràdio i si apropem bé l'orella a la paret entenem algunes de les paraules de l'«speaker». Així que comença la «Internacional» tanca la ràdio. Una vegada la meua muller va dir incidentalment que corrien rumors sobre l'existència d'una emissora clandestina. La dona del funcionari, espantada, li va respondre que no havia sentit a dir res sobre aquest assumpte.

Hem procurat esbrinar si els nazis escoltaven també l'emissora de la qual venim parlant i hem sabut que els membres dels S. A., i fins i tot llur dirigent regional, coneixen l'existència de la ràdio clandestina i han declarat a alguns dels seus amics que un dia o altre posarien fi a aquest estat de coses. Gairebé poc assegurar, que tothom qui s'interessa un xic sobre la política i posseïx un aparell receptor d'ones curtes, no ignora les emissions de la ràdio de la llibertat. I, pel mateix fet que nosaltres, sense ésser hitlerians, escoltem el Führer quan fa algun discurs important, els nazis escolten també l'emissora clandestina. Hi ha, però, quelcom important en tot això, i és que el nazi es dona compte que la frase «El bolxevisme ha estat exterminat», no és justa. Cal remarcar també que aquesta ràdio parla molt poc del partit comunista, que llança mots d'ordre accessibles per a tothom, que parla contra la divisió i a favor de la unitat. Això ens fa molt de bé.

Alemanya sud-occidental. Primera informació donada: Bade. — L'emissora il·legal d'ones curtes, comença a interessar el conjunt de la població. La policia ha fet una enquesta prop dels venedors d'aparells de ràdio per a saber qui són els posseïdors de receptors d'ones curtes, a fi de vigilar-los, per si organitzessin reunions a la nit. La setmana passada varen ésser detinguts tres antics comunistes, els quals han estat culpats d'haver escoltat l'emissora clandestina.

MIRANT A FORA

DOCUMENTS

L'ESPANYA DE DEMÀ

Per JULIO ALVAREZ DEL VAYO

Per un error de compaginació, en el número passat aparegué sota el títol d'un article d'Alvarez del Vayo uns fragments del «Llibre Blanc». Publiquem, avui, l'article d'Alvarez del Vayo que havia d'inserir-se la setmana passada.

Els aliats del 1914 es troben una vegada més; però el cor de veus que formaven el «Deutschland über alles» i la «Marcha real» és ara sostingut per les veus més fresques de la «Giovinezza».

L'eix Roma-Berlín adquireix sobtadament a Burgos la base necessària de l'expansió de la seva política en aquesta part extrema d'Europa. Des d'allà, Berlín i Roma vigilen les democràcies occidentals envers les quals el Duce es va expressar amb un menyspreu realment extraordinari, no fa gaire temps, novament, en signar el «Gentlemen's Agreement».

Els Estats feixistes han sabut apreciar en tot llur valor, ací resideix el mèrit, les possibilitats d'Espanya com a factor de primera importància en l'esdevenidor d'Europa. S'han donat que en el fons, la teoria de l'individualitat de la pau porta en si alguna cosa més positiva i més exacta que una senzilla actitud doctrinària o sentimental. Convençuts igualment, com nosaltres mateixos ho estem, que si la guerra esclatava, Espanya, no podria romandre neutral, tractaran per tots els mitjans de lligar-la a llur carro de guerra.

Indubtablement, Espanya sortirà de la batalla, sigui el que sigui el resultat d'aquesta, convertida en potència militar.

Ho seria si Franco fos victoriós, perquè solament un aparell militar molt fort li podria permetre mantenir-se contra l'hostilitat de tot un poble; hostilitat tal, que avui, fins i tot a les regions per ell dominades i sota un règim de terror brutal, és necessari, després de deu mesos de rebel·lió, procedir quotidianament a mitja dotzena d'execucions «exemplars» per a poder contenir el moviment advers de la població. I, a més, perquè els seus aliats feixistes li imposarien, a fi de treure tot el fruit possible de llur col·laboració actual, la creació d'un exèrcit, d'una aviació i de bases navals al servei de llur política de guerra.

Ho seria igualment si la victòria és nostra, com no ho hem dubtat ni un sol instant, perquè no oblidarem fàcilment l'experiència dels sis mesos darrers, en el transcurs dels quals una sèrie de generals traïdors a llur propi país, han pogut perllongar la infàmia més gran que mai ha estat comesa contra el poble espanyol, únicament gràcies a l'ajut dels Estats feixistes.

L'argument segons el qual Espanya, en sortir de la guerra, es trobaria tan extenuada que ni podria permetre's el luxe d'esdevenir una potència militar, cau pel seu propi pes si es recorda de quina manera la Unió Soviètica — que totes les nacions consideraven ja com a morta, la qual vaig visitar per primera vegada l'any 1922, com a delegat del doctor Nansen — va sorgir d'aquesta prova amb la seva admirable vitalitat d'avui.

Tenim, doncs, una Espanya militarment forta, tant en un cas com en l'altre. Al servei de qui?

Quan determinades seccions de l'opinió democràtica europea, obstinades en llurs errors de creure que es pot deturar la guerra ignorant-la i que la millor política de pau és una política de capitulació, han cregut poder-se lliurar de llur responsabilitat històrica, dient: «La guerra civil espanyola és un afer que interessa solament als espanyols», el feixisme internacional, més brutalment realista, ha contestat ja a la pregunta que acabem de fer: «Al servei de qui estarà l'Espanya de demà?»

«Al nostre servei!» i, com que són gent seriosa, han començat per establir la servitud de fet. Amb raó, des del primer dia han vist en els esdeveniments d'Espanya, un afer eminentment internacional, i s'han sabut aprofitar «in extenso» de cada una de les febleses dels altres. Saben que quan l'arma s'estèn i que la temperatura esdevé més

densa, n'hi ha prou amb una senzilla declaració afirmant el respecte de la integritat del Marroc espanyol i de les Balears, perquè la calma reneixi.

Al Marroc, en efecte, són encara els generals rebels que, vist de l'exterior, semblen conservar els llocs de comandament; la germanització creixent del territori del protectorat no ha arribat encara a brodar la creu gammada sobre el barnús blanc del califa. A les Balears, la silueta del comte Rossi, esdevinguda massa visible, s'ha esvaït discretament; els seus servidors, però, s'han quedat. A les illes Canàries, massa oblidades, els tècnics navals treballen activament sense fer més soroll del que cal.

Quan es donen garanties — garanties donades pels que han fet de la violació dels tractats la regla de llur política internacional — i que es reben amb un sospir de satisfacció, s'obliden molt sovint els efectes pràctics des del punt de vista de l'amenaça que plana sobre les democràcies occidentals, regió anexas a la mateixa significació que zona d'influència.

Es probable que no entri en els càlculs de les cancelleries de Roma donar a les altres cancelleries europees el treball d'haver de renovar les cartes

credencials de llurs ambaixadors, afegint a la corona d'Itàlia, enriquida pel joell imperial d'Abissínia, el nou diamant de les Balears. Ni tampoc en els càlculs de la Wilhelmstrasse, de desplaçar el «Koenigsberg» o l'«Almiral Scheer» dels mars sobre els quals excuten sobirania per recordar el gest audaç del «Panther» a Agadir.

En tenen prou de saber que, sense canviar de bandera, demà les Balears i les Canàries seran unes excel·lents bases navals i aèries, sota els colors mateixos de Franco, a la disposició plena i completa de llurs posseïdors efectius i que dintre el protectorat marroquí podran campar-hi de la manera que vulguin, sense cap necessitat d'introduir de moment la més petita modificació en els estatuts actuals, els centenars d'agents alemanys encarregats de sembrar la discòrdia a la zona veïna i els tècnics que, invitats pel generalíssim, s'encarregaran de coronar la tasca començada durant el període de la rebel·lió.

L'Espanya de demà, al servei de qui? Del feixisme internacional, la proa del qual es dirigeix contra l'existència de les democràcies occidentals, o al servei de la seguretat col·lectiva i de la pau, en una política perfectament articulada i definida, en ple acord, en primer lloc, amb els interessos de França i d'Anglaterra?

Aquest és per a mi l'aspecte fonamental de la pregunta. En assenyalar els elements essencials he volgut fer sentir la veu d'Espanya republicana que combat i vessa la sang, no solament per ella mateixa, sinó també per totes les democràcies contra el feixisme.

El que diu un capellà basc que ha fet un viatge per Itàlia

A DESGRAT DE LA NO INTERVENCIÓ, EL FEIXISME ITALIÀ CONTINUA PRESTANT TOT EL SEU AJUT ALS FACCIOSOS ESPANYOLS I AUGMENTANT EL SEU CONTINGENT DE TROPES INVASORES.

Amb tota serenitat, i també amb tota sinceritat, ha parlat el sacerdot basc. Amb paraules senzilles i noble ens ha fet una relació del seu viatge.

Així ho diu el periodista francès que acaba d'aconseguir un interviu amb un sacerdot arribat recentment al país veí. El sacerdot, un basc, un amant del seu poble i del seu sòl, estava realitzant un viatge per Itàlia, d'on s'apressa a sortir en saber violada pels invasors la terra que el veí néixer.

I en entrevistar-se amb el periodista, li ha parlat de les impressions que ha pogut recollir durant la seva estança en el país de Mussolini.

Allí es creu — ha dit — que Mussolini seguirà intervenint en la guerra espanyola. Existeix la convicció, gairebé general, que el feixisme italià, en el seu orgull, en la seva supèrbia sense límits, no cessarà en la seva obra, sinó que, al contrari, la intensificarà. La seva vanitat ferida el porta a augmentar el seu ajut als rebels espanyols.

ELS EFECTUS ITALIANS A ESPANYA

Una demostració palpable d'això són les notícies que em donaren, durant els últims dies de la meua estança allí, persones dignes de tot crèdit. M'asseguraren que durant el mes d'abril, malgrat el Comitè de no intervenció i del Control, havien sortit noves unitats de l'exèrcit regular. I fins em determinaren un dels punts d'on sortiren tropes: Bergamo.

Respecte a les forces italianes que combaten als fronts d'Espanya al servei del feixisme, no es coneixen amb exactitud. No se sap el seu nombre ni existeix unanimitat en el càlcul. Es cert que uns parlaven de les que ja combatien i altres de les que és possible que combatin. Segons uns, sumen 60.000 el nombre d'homes enviats; segons altres, ascendeixen a 100.000.

ESPANYOLS TRAIIDORS QUE AC-TUEN A ITALIA

El sacerdot basc s'ha referit després a certs mals espanyols que actuen a Itàlia al servei dels facciosos espanyols i que serveixen d'intermediaris entre aquests i les autoritats feixistes italianes.

Un d'aquests, elevat a la categoria de personatge, que com a tal es condueix, és un aragonès anomenat Cuartero, home de pobre història i de més pobre mentalitat, que ha viscut fins ara en el fals ambient d'una falsa bohèmia. El tal Cuartero és un constant fra-

cassat. Les seves ambicions artístiques el portaren fa alguns anys a Milà, amb la pretensió de dedicar-se al teatre, i en fracassar, per manca de condicions i també, potser, en la impossibilitat material de tornar a Espanya, per manca de mitjans econòmics, es quedà allí, dedicat a donar lliçons de música. Treballava anònimament, fins que veí en el feixisme un mitjà d'elevant-se. I es dedicà a organitzar un grup de Falange entre els espanyols residents a Itàlia. Aquest subjecte que actua i té certa autoritat entre els feixistes, no s'atura a dir que Alemanya i Itàlia — sobretot aquesta última — seguiran prestant tot l'ajut que calgui als rebels espanyols.

Assigura que la guerra, gràcies a l'ajut esmentat, acabarà durant l'estiu. No vacilla a reconèixer que els facciosos espanyols són inferiors en tropes al Govern de la República, però afirma que el material alemany i italià, enviat en grans quantitats, compensarà aquesta inferioritat.

NO ES POPULAR L'AVENTURA ESPANYOLA, PERO HOM AFUSILLA ELS QUI PROTESTEN

En preguntar-li el periodista sobre l'ambient que existeix a Itàlia amb relació a la guerra d'Espanya, el sacerdot ha contestat:

—L'aventura espanyola no és popular a Itàlia. Manca d'ambient. És més, hi és hostil. La gent diu que fins ara els ha costat dos mil milions de liras, arrabassades a un poble famolenc, sense treball, el qual, com a conseqüència d'aquestes exorbitants despeses, hom oprimeix amb nous impostos.

Aquests gravàmens, i especialment les baixes que les forces italianes sofriren en el desastre de la província de Guadalajara, aprofundiren el descontentament. Aquest descontentament fou tan fort en alguns pobles d'Itàlia, que no mancà qui s'atrevis a exterioritzar-lo. Sorgiren els moviments de protesta. Però el feixisme actuà cruelment, feroçment.

Hom digué que a Ligúria havien estat detingudes més de 300 persones, de les quals no tornà a saber-se'n res. Això féu suposar que estaven afusellades. A Venècia també es practicaven detencions; però, respecte a aquests rumors, deien que solament havien estat confinades.

Però la veritat és que es mata o s'exilia per tal de tancar a camps de concentració els qui protesten. No obstant, la protesta no cessa per complet.

El poble està cansat de sofrir càrregues i de cooperar a una aventura que no és seva. I les notícies de les baixes, que es coneixen per damunt de totes les mesures coercitives i la constant tramesa de material de guerra, que són noves despeses i més misèria, el por-

La tensió anglo-italiana

La tivantor de relacions entre Anglaterra i Itàlia s'ha aguditzat des de fa algun temps. Diversos indicis demostren que les contradiccions nascudes entre ambdós països en el moment de l'agressió italiana a Etiòpia són cada vegada més grans i inconciliables.

L'ambaixador d'Anglaterra a Roma, sir Eric Drummond, s'ha abstingut d'assistir a les festes oficials de l'aniversari de la conquesta d'Etiòpia. Per la seva part, el Govern italià ha deixat de trametre un vaixell de guerra a les aigües angleses amb motiu de les festes de la Coronació.

L'actitud de l'ambaixador anglès, per ofensiva que pogués ésser o semblar a les autoritats italianes, és perfectament lògica. Anglaterra no ha reconegut la conquesta d'Etiòpia per Itàlia i és natural que el seu ambaixador no aparegui en aquestes festes commemoratives. No podria dir-se el mateix de l'abstenció a què s'ha decidit el Govern italià a títol de reciprocitat; en tot cas podia haver expressat el seu descontentament d'altra manera, més compatible amb els costums internacionals.

No obstant, les coses no han acabat aquí. El Govern italià ha decidit prohibir l'entrada dels diaris anglesos a Itàlia. Solament tres diaris anglesos han merescut la indulgència del dictador italià. Sigui o no per casualitat, el cas evident és que aquests tres diaris són defensors ardents d'Alemanya i fan una campanya sistemàtica per sostenir les reivindicacions hitlerianes a Europa. És possible que la conducta d'aquests diaris envers Hitler hagi moderat l'enúig o la colèra de Mussolini.

Al mateix temps, el Govern italià ha decidit que tornin tots els corresponssals de periòdics italians que residien a Londres. L'objecte polític d'aquesta mesura és clar. Itàlia ha trencat les relacions periòdiques amb Anglaterra, amb el desig de castigar-la per la seva (segons ella) mala conducta. Les conseqüències pràctiques d'aquest acte «terrible» són menys clares. En efecte, quina molèstia sentirà Londres per veure's privat d'una dotzena de periodistes italians? Els esdeveniments han demostrat que la població de la capital anglesa ha suportat aquesta pèrdua amb una calma notable.

El motiu pel qual el Govern italià ha pres totes aquestes decisions, no és menys interessant. La falta comença dels periòdics anglesos ha estat que els seus corresponssals a Espanya han tramès telegrams sobre l'escassa valentia dels anomenats «voluntaris» italians durant els combats lliurats als fronts de Guadalajara i de Biscaia. La falta de la premsa anglesa és encara

ten a l'agitació que es nota a tot el país.

LA TRAMESA DE MATERIAL DE GUERRA

El sacerdot basc ha afegit que, segons informacions fidedignes, el mitjà de què es val el feixisme italià per a fer la tramesa de material als invasors del poble espanyol — tramesa que continua fent-se a desgrat de Comitès de «no intervenció» i controls —, és d'enviar-ho a Palma de Mallorca, i des d'allí ho traslladen en cal.

També ha parlat de les activitats del que hom anomena ambaixada dels facciosos espanyols a Itàlia.

Aquesta ambaixada aconseguí expulsar d'aquell territori el carmelita català P. Xiberta, per la raó única que era amic de Zulueta. Això bastà perquè li fessin abandonar el sòl italià.

LA SORT DE SORTIR D'ITALIA

El sacerdot basc ha acabat dient que per a ell constituï una gran sort el seu allunyament d'Itàlia: «De veure'm obligat a seguir en aquell ambient, irrespirable per a mi, m'hauria mort d'amargor i de tristesa, car pensava en tot instant en la meua pàtria i implorava perquè sortís victoriosa del tríngol amarg en què ha estat posada per la traïció dels que no saberen respectar llurs propis juraments».

més greu per altres raons: ha manifestat una indignació molt viva per la bàrbara destrucció de Guernica per l'aviació dels aliats italo-alemanys. Fent la premsa anglesa objecte de tal càstig, el Govern italià reconeix i subratlla per aquest sol acte la seva responsabilitat en els actes comesos pels «voluntaris» italians a Espanya.

Tots aquests fets són un resultat un xic inesperat del «gentlemen's agreement» anglo-italià, signat el gener últim, i que havia de regular entre els dos països les relacions seriosament compromeses per l'agressió italiana contra Etiòpia i demostren que és impossible creure en les declaracions verbals i en les declaracions escrites fetes per l'agressor sobre les seves pretenses intencions pacífiques.

L'agressor utilitza la confiança que encara es concedeix a declaracions d'aquest estil per a crear intrígues i portar a cap actes de xantatge.

D'igual manera ha d'ésser apreciat l'últim discurs que el comte Ciano ha pronunciat a la Cambra dels Diputats, en el qual, després de totes les provocacions del Govern italià, ha assegurat novament a Anglaterra les seves bones intencions i, «generosament», li ha reconegut el dret a augmentar els seus armaments.

En tot cas el «gentlemen's agreement» anglo-italià no ha portat a Anglaterra més que desil·lusions. Pel contrari, la diplomàcia italiana s'ha valgut d'aquest document per a les seves maniobres. Immediatament després de la signatura d'aquest conveni desembarcaren a Espanya diverses unitats motoritzades italianes, que prengueren Màlaga.

La diplomàcia italiana ha utilitzat també aquest acord de manera deslleial per a les seves maniobres a l'Est de la conca de la Mediterrània, posant en pràctica nous mitjans de pressió i de xantatge. Es pot veure la prova en la intensificació de les intrígues italianes a Romania, a Turquia, a Grècia i a Iugoslàvia, que han donat com a resultat la signatura del Tractat italo-iugoslau, i en les temptatives fetes per constituir nous blocs de països balcànics sota l'eix italià.

La causa immediata de l'última tensió en les relacions italo-angleses, no és, malgrat tot, la pèrdua per a Anglaterra de les seves il·lusions sobre els resultats que pot tenir el «gentlemen's agreement». Al contrari, el Govern anglès dona proves de la major paciència amb el seu associat agit i capriciós. La iniciativa de tots els últims incidents pertany de veritat a Itàlia, que, en la seva política exterior, comença a usar, cada vegada amb més freqüència, els mètodes grollers i provocadors del seu aliat berlinenc.

Al primer període immediat a l'arribada de l'hitlerisme al poder a Alemanya, li agradava a la premsa europea comparar el feixisme italià cortès i raonable amb el seu semblant alemany groller i sense tacte. Aquesta premsa afirmava que Hitler era un deïxible zelós de Mussolini, però que estava mal dotat. Avui la situació ha canviat evidentment. Es veu sense dificultat que Mussolini imita cada vegada més el Führer alemany, que ha sabut aportar per al seu ús, la seva manera de donar un cop de puny sobre la taula i amenaçar els seus interlocutors en qualsevol ocasió. Encara més, fins i tot, va a remolc del seu antic deïxible i pren davant seu una actitud de subaltern.

Itàlia no guanya res en agrejar les seves relacions amb Anglaterra, en prohibir l'entrada dels periòdics anglesos i en retirar de Londres els corresponssals italians. Al contrari, totes aquestes sortides discordants fan el joc a Hitler admirablement. Aquest observa amb gust com el seu aliat italià, en el seu desig d'aconseguir un imperi quimèric a la Mediterrània, li cedeix les seves posicions a Austria, l'ajuda a augmentar les seves forces als països de l'Europa central i de la Península balcànica. Alemanya està directament interessada que Itàlia, minvant les seves relacions amb Anglaterra i els altres països partidaris de la pau i de la seguretat col·lectiva, caigui cada vegada més en dependència de Berlín i tingui d'una manera creixent necessitat de la seva protecció i del seu ajut.

L'eix Roma-Berlín amenaça jugar una mala passada a Itàlia, a la Itàlia de Mussolini.

Del Journal de Moscou.

CAMISERIA
ESPECIALISTA
EXIT EN LA MIDA
JAUME I, 14
Telèfon 41655

MIRADOR DE LA GUERRA

Combatents, no; assassins

L'ORDRE DE BOMBARDEIG FOU DONADA PEL QUARTER GENERAL ALEMANY, A DEVA

Tot el món s'ha commogut davant la brutalitat del feixisme italo-alemany que intenta la conquesta de Biscaia i que ha repetit a Guernica els incendis i destruccions inhumans portats a cap a Abissínia. La premsa de tots els països dedica als traïdors espanyols i als seus amos els més forts i expressius qualificatius.

L'Oeuvre, de París, contrasta les manifestacions de les autoritats basques amb el discurs pronunciat per Mola. Reproduïm els seus comentaris:

«La nota tramesa ahir a la premsa pel Govern base, és de tanta dignitat, d'una tragèdia tan forta, que donem, a continuació, la traducció fidel sense cap comentari inútil:

«Les bombes incendiàries han deixat petjades que la història no oblidarà. Aquí està Guernica; entre les seves runes no es pot trobar més que cadàvers calcinats: els que han abandonat la ciutat — homes, dones, nens, sacerdots i gent senzilla — han estat perseguits per la metralla. Guernica, amb els seus arxius, la seva biblioteca, el seu museu i la seva tradició, s'ha convertit en un record històric. Ja són tres les ciutats destruïdes: Durango, Egueta, Guernica. Ja s'eleven a diversos milers les dones i els nens que han trobat la mort sota les runes.

L'ordre de bombardeig fou donada pel quarter general alemany a Deva, i executada per 120 avions.

Nosaltres, els bascos, hem comès el crim de posar al servei de la República i de la democràcia la nostra tradició, la nostra fe en la llibertat, el nostre esperit cívic, la nostra rera-guarda organitzada, la confiança secular que les nacions dipositen en nosaltres i que s'afirmà durant la Gran Guerra quan la neutralitat d'Espanya no impedí als bascos posar al servei de l'Almirallat anglès 130 vaixells per a forçar el bloqueig alemany; 130 vaixells dels quals 35 trobaren la seva tomba amb els seus tripulants al fons del mar.»

Vegem, ara, el que diuen els bàrbars:

El general Mola, cap nominal de l'exèrcit feixista a Biscaia, pronuncià ahir un discurs. Les estacions de ràdio rebels n'emeteren uns extractes. Evidentment, existia el perill que aquestes paraules fossin oblidades i no passessin a la Història:

«Destruïrem Bilbao, i el seu sòl, nu i dessolat, treurà als anglesos les ganes de sostenir, contra la nostra voluntat, els bolxevics bascos.

Cal destruir la capital d'un poble pervertit que s'atreveix a fer front a la causa irresistible de la idea nacional.»

A les runes de Guernica, solament cinc cases han romàs en peu. El nombre de morts s'aproxima a 800. Els ferits, dels quals molts no viuran, es compten per milers.

En verificar-se el bombardeig hi havia als hospitals de la ciutat bastants ferits procedents dels fronts. La major part moriren cremats. A les quatre de la matinada, Guernica encara cremava. Totes les bombes llançades sobre Guernica són de fabricació alemanya.

«ELS AVIONS METRALLAVEN LES DONES I NENS QUE FUGIEN DE L'INCENDI», DIU LA TESTIMONI PRESENCIAL MARIA GOITIA

A Bilbao, una refugiada de Guernica, Maria Goitia, ha fet la següent declaració:

«A les quatre de la tarda, en el moment que l'afluència de gent era més gran, aparegué un avió i deixà caure algunes bombes, que causaren les primeres víctimes.

El públic fugí del mercat per posar-se al cobert de les seves cases. Altres avions arribaren i començaren a bombardejar les cases i les esglésies. La gent moria sota les runes dels edificis enderrocats. El soroll era eixordador. Quan les explosions cessaven se sentien crits que feien estremir. Les cases cremaven, perquè les bombes incendiàries posaven a les teulades, i calia sortir d'elles. Els avions baixaven llavors i tiraven amb llurs metralladores. La gent entrava novament a les cases per evitar les bales, però l'incendi l'obligava a sortir. Tot això ho veia jo des de la casa on estava refugiada. Molts moriren als carrers, on foren morts o ferits. A les cases se sentien els crits de les persones ferides. Moltes víctimes moriren cremades sota les runes de les cases incendiades.

ALEMANYA VOL LES MINES DE BILBAO, ELS SEUS ALTS FORNS, LES SEVES LAMINADORES I LES SEVES FONERIES

El senyor Aznar, ministre d'Indústria i Comerç al Govern base, féu una importantíssima declaració sobre l'estat actual de la guerra al front base.

En termes mesurats i aguts, el senyor Aznar descriví la situació, excessivament greu, i què es troba tot el poble, que lluita, desesperadament, fins al límit de les seves forces, contra un adversari salvatge que no respecta ni els nens ni els hospitals.

«Venim — digué — a parlar-vos del poble més antic d'Europa, que estima la pau, que no fa més que una guerra defensiva contra els que pretenen defensar la religió.

El poble base està, realment, en perill. Estem en una lluita oberta i clara amb Alemanya. L'Estat Major, instal·lat a Deva, està constituït per caps militars alemanys i per alguns agregats italians.»

Fa alguns mesos, un enviat oficial arribat d'Alemanya es trobà a París amb dos membres del Govern base. Aquest personatge, al qual foren confiats tots els poders, intimidà el Govern base perquè posés fi a tota resistència, i l'amenaçà, en cas contrari, amb una guerra de destrucció sense pietat.

El Govern base es negà i les profecies del representant hitlerian s'han realitzat. Disposant de cent avions, els rebels bombardegen sistemàticament les aglomeracions civils. La seva artilleria pesada canoneja sense interrupció ciutats i viles.

«Aquests mètodes de guerra — continua el senyor Aznar — no tenen més que un objectiu, atèrrir la població de Bilbao per apoderar-se de la capital. No els importa salvar les poblacions, sinó les mines de Bilbao, on estan instal·lats els alts forns, laminadores i fàbriques metal·lúrgiques, que és l'únic que volen conservar perquè els alemanys puguin fabricar, pel seu compte, tancs i metralladores. La guerra d'Alemanya contra el poble base no té altre objectiu que apoderar-se de les seves mines de ferro.»

ES TRACTA D'UN ASSAIG GENERAL DE LA «GUERRA TOTAL», PERO NO SON COMBATENTS; SON ASSASSINS — AFIRMA «L'OEUVRE»

«L'Oeuvre» completa la informació amb el següent comentari:

«Els rebels i els seus tristos aliats han reduït a cendres Guernica, acusant els bascos... d'incendiar ells mateixos les seves ciutats. La roïndat d'aquesta acusació ha estat suficientment desmentida pel general Queipo de Llano, que ha proclamat que Bilbao serà destruït com ho ha estat Guernica, prenent el mateix la responsabilitat de la destrucció d'ahir com la de demà, i donant a les seves amenaces el sentit precís d'un desafiament, d'un insult a Anglaterra, Almenya, la part de l'opinió pública que podia tenir encara dubtes, sap ara a quin costat estan els assassins, els botxins que metrallen des de l'aire, amb els seus avions, la població civil, i cremen i carbonitzen sota les runes de les cases, les dones i els nens. Ho comprendran, encara més bé, puix que tractant-se de bascos no hi ha problema d'anarquia ni de «perill roig». Es tracta d'un poble vell que espera defensar la seva independència, la seva autonomia, en el quadre d'una República simplement democràtica.

Es tracta d'un assaig general de la «guerra total», que els alemanys i italians fan a Espanya — aquesta «guerra total», que no respecta res, sembla per-

tot arreu la mort i la ruïna «per a ésser més ràpida».

Per la seva valentia i la seva tenacitat, els republicans espanyols i el noble poble base demostren que aquesta excusa «estratègica» està mancada de valor.

Tanta mantaça d'innocents no avançarà l'hora d'una victòria dels rebels que cada vegada és més difícil. Els teòrics de la «guerra total» odien els doctrinaris. No són més que assassins.»

A TOT EL MON CIVILITZAT ES PROTESTA ENERGICAMENT CONTRA EL SALVATGISME REACCIONARI

A París, el Comitè Mundial contra la Guerra i el Feixisme acaba d'enviar a Mr. Eden i al president Léon Blum, el següent telegrama:

«L'acte de barbàrie comès a Guernica per l'aviació rebel espanyola i per l'aviació alemanya estremeix els homes de coratge. Demanem a S. E. que tingui a bé intervenir per evitar aquests odiosos crims.»—Signatures: professor Langevin, Francis Jourdain.

A Nova-York, el President Roosevelt rebé el següent telegrama:

«Els Comitès sotsignats, representants de milions d'amics de la pau, es permeten cridar respectuosament la vostra atenció sobre el crim de Guernica, la destrucció sistemàtica, injustificable de ciutats obertes i l'assassinat de la població civil per l'aviació rebel espanyola i alemanya. Us demanem que elevu la vostra veu, en nom dels grans sentiments humanitaris dels EE. UU., per a acabar amb aquests actes de barbàrie.»

Aquest telegrama està signat per 17 associacions, entre les quals podem citar el Comitè Mundial contra la Guerra i el Feixisme, l'Associació Internacional d'Escriptors per a la Defensa de la Cultura, l'Associació Jurídica Internacional de la Lliga dels Drets de l'Home, etc.

A Londres, el Consell General de la Trade Union i l'Executiva del Partit Laborista han votat, indignats, una resolució «contra el bombardeig criminal de Guernica». La resolució demana, entre altres coses, que el Govern britànic prengui mesures immediates perquè la Societat de Nacions actuï.

EL PRESIDENT AGUIRRE, DEMENTEIX LES INFAMIES DITES PER LES RADIOS FACCIOSSES

A Bilbao, el President del Govern base ha fet la següent declaració:

«Davant el cinisme dels elements rebels que s'atreveixen a fer-nos responsables de l'incendi de les nostres ciutats, presento les més enèrgiques protestes davant del món i apello al testimoni dels nombrosos periodistes i representants consulars.

Davant de Déu i de la Història, que ens jutjaran, afirmo que durant tres hores i mitja els avions alemanys han bombardejat amb un aferrissament inconcebible la població civil indefensa de la ciutat de Guernica, i l'han reduïda a cendres, ensems que perseguïm amb el foc de llurs metralladores les dones i els nens que fugien aterrits.

Pregunto avui al món civilitzat si permetrà l'extermini d'un poble, la primera preocupació del qual ha estat sempre la defensa de la seva llibertat i de la democràcia, que l'arbre de Guernica ha simbolitzat durant segles.

Tinc la creença que les nacions vindran en ajut de les tres-cents mil dones i nens que cerquen avui un refugi a Bilbao.»

LA DONA A LA RERA-GUARDA la formen dones de tots els partits, ansioses d'un demà millor.

Els tres llibres Premiats i Editats per la Generalitat de Catalunya

Pere Quart - BESTIARI (Premi Folguera, 1936) 10 Ptes.

A. Escalasans - LA CIUTAT DE BARCELONA EN L'OBRA DE JACINT VERDAGUER (Premi Maragall 1936) 8 »

Xavier Benguerel - EL CASAMENT DE LA XELA (Premi Iglesias 1936) 7 »

ELS TROBAREU A LA:

LLIBRERIA CATALON A - Ronda de Sant Pere, 3 - Telèfon 24647

EXPERIENCIES DE LA NOSTRA REVOLUCIO

DEU MESOS D'ASSAIGS ECONOMICS

La revolució democràtica burgesa que fa més de set anys que viu al nostre país, ha tingut una varietat tal de situacions i una deu tan immensa d'experiències per a la classe treballadora, que gosaríem a dir que és incomparable a cap altra, en la lluita de classes contemporània.

Sense una anàlisi de conjunt de la nostra Revolució és impossible arribar a deduccions i perspectives justes per a menar les masses obreres i camperoles de Catalunya i d'Espanya al triomf definitiu.

Mai no ha existit cap alçament de caràcter nacional i la història de les revolucions passades ens ho demostra, que no hagi estat provocat per una successió de fets determinats pels diferents interessos de classes en pugna, en la correlació de forces polítiques d'un país determinat.

A Espanya, i a Catalunya també, no pot analitzar-se, com des d'uns dies ençà ho fan els anarquistes, el triomf immediat i parcial del poble damunt del feixisme el 19 de juliol, deslligat dels fets anteriors a les jornades d'aquell mes. Cal no oblidar que si no hagués existit el 19 de juliol el Front Popular, els treballadors de Catalunya ni d'Espanya, a aquestes hores no estaríem fent trontollar el feixisme internacional. La capacitat creadora del proletariat, l'heroisme llegendari de tot el nostre poble i la seva espontaneïtat revolucionària, de res no haurien servit si enfront als ex-generals que sublevaren tot un exèrcit, encara que caduc, contra el poble, no haguessin trobat un poble unit a través del Front Popular i amb un Govern d'aquest aglutinament antifeixista que posés totes les altres forces coercitives de l'Estat al servei d'aquell.

D'aquesta incomprensió o miopia política, en alguns casos miopia voluntària, se n'ha fet una bandera: *anar fent la revolució*. Això d'anar fent la revolució ha tingut unes manifestacions molt particulars a Catalunya, on una minoria esdevinguda majoria per diferents mètodes de persuasió, ha obligat el poble a fer una sèrie d'experiments molt originals en l'economia del país. Aquests experiments, hi ha un militant anarquista francès, que a la «Soli» de diumenge passat ens explica el seu origen, amb la següent descripció: «Los trabajadores españoles, espontáneamente, siguieron la consigna de la Federación jurásica de Bakunin: *Obrero, coge la máquina! Toma la tierra, campesino!* Los mismos obreros se hicieron cargo de las fábricas y por su cuenta propia las han hecho funcionar; los campesinos han tomado la tierra directamente, y ellos mismos la han cultivado.»

Això fa molt bonic i ens sembla àdhuc que aquestes consignes de Bakunin no són solament d'ell, però els «bakuninets» de Catalunya l'han interpretat a mitges o no han comprès el seu mestre teòric.

A Catalunya, on els anarquistes pretenen haver portat a terme les teories de Bakunin, no s'ha fet la Revolució; econòmicament parlant, ni s'ha endegat una nova economia, ni s'ha fet res seriós que contribuís a acabar de vèncer la facció militar convertida més tard en una guerra moderna, com a conseqüència de la invasió del feixisme internacional.

Ni els obrers no han tingut, ni tenen, en la majoria dels casos, la maquinària a les seves mans, ja que les més de les vegades aquesta ha estat pignorada a la Generalitat en virtut de préstecs efectuats per a poder cobrir la setmanada. Ni el que s'ha fet a Catalunya pot ésser considerat realment com a principi de bastiment d'una economia collectivitzada; d'una economia socialista.

L'economia a Catalunya no s'ha endegat de cara als interessos generals del poble, sinó que aquesta ha reflectit, i encara ho reflecteix avui, tota la intensitat de la competència sindical sostinguda en la política d'aquests deu mesos al nostre país. Mentre un poble sosté una guerra brutal com la que estem sostenint nosaltres, no es poden fer transaccions econòmiques ni es pot parlar seriósament de bastir una nova economia per la senzilla raó que la guerra necessita una font ininterrompuda no ja solament de matèries directes per a combatre, sinó moltes altres d'auxiliars sense les quals no poden marxar aque-

lles, que si no es tenen o s'han de comprar a l'estranger pagant-les amb divises o de no tenir-les, es posa en perill l'eficàcia del nostre exèrcit, que és dir tant com posar en perill el triomf de les armes antifeixistes.

I vaig a mostrar un exemple: mentre els companys d'una empresa d'automòbils de Barcelona havien resolt el problema de la construcció de camions nacionals per a facilitar la motorització del nostre exèrcit, no obtenien cabals en forma de pagaments per avançat, ni de la Comissió d'Indústries de Guerra de Catalunya ni de la Conselleria de Finances, l'Oficina Reguladora de Salariis fa mesos està pagant milions de pessetes a milers d'obres que haurien pogut ésser mobilitzats industrialment en el primer cas i que ara cobren sense produir.

Així han marxat les coses fins ara.

D'això se'n diu posament «Revolució Social». Comprendem que als que no hi estem d'acord se'ns vulgui presentar com a «contrarevolucionaris»; en aquest cas seria molt més convenient començar a demanar responsabilitats per tots els casos com aquest que hem assenyalat, com a sabotatge a la guerra que sostenim contra el feixisme i potser sortirien realment els contrarevolucionaris.

Per això nosaltres que vivim de realitats i no de sofismes, no podem admetre que tot això és obra «revolucionària» i «sistema col·lectiu», i menys que aquest desgavell es vulgui comparar amb el sistema socialista de la producció que impera a la Unió Soviètica. L'economia socialista, camarades anarquistes, no pot existir sense un Estat socialista.

D'aquí que com al nostre país malgrat que nosaltres perseguim aquest fi: l'Estat socialista, creiem que no és aquesta l'hora, no per manca de preparació del poble solament, sinó perquè encara els factors objectius i subjectius de la nostra revolució no s'han donat perquè la classe treballadora, amb l'ajut dels seus aliats, implantí un nou ordre de coses definitiu. I dic definitiu, perquè malgrat que es tingui interès a fer creure el contrari, el procés que viu el nostre poble no és retroactiu, ans al contrari, cada dia de dialèctica revolucionària és un pas més lluny del passat d'opressió que sofrí el nostre poble.

No es pot admetre, doncs, una semblant teoria i pràctica «d'anar fent la revolució», ja que això ens portaria fatalment a posar en greu perill la nostra victòria damunt de la reacció i del feixisme internacional i la responsabilitat històrica d'haver contribuït a aixafar per un temps bastant llarg les forces revolucionàries i progressives d'una sèrie de països, que comportaria la nostra derrota, d'insistir en aital conducta.

Tenim molta més responsabilitat revolucionària que algú no es creu i malgrat ésser internacionalistes i formar part de l'única Internacional que mou les masses obreres i democràtiques del món a favor nostre: la *Internacional Comunista*, no volem educar falsament el nostre poble parlant-li del sentit nacional (racista) del nostre moviment per un cantó, i per l'altre fer-lo confiar en els moments de perill en l'ajut exterior com fan els companys de la «Soli», no! Volem que el nostre poble, lluitant per la seva independència política i econòmica, sàpiga que en el nostre moviment es juguen interessos de tot el proletariat mundial, però no volem que solament es refiï de l'ajut que li pugui prestar aquell, sinó que comenci a posar-hi més esforç del que fins avui hi ha posat.

Solament així podrem educar el poble en una economia de cara a la guerra, que encara que de moment no sigui socialista, respondrà a l'hora present i per tant ens menarà malgrat tots els profetes de via estreta, a l'aixafament del feixisme, primer pas vers la nova societat alliberada.

R. CABRE PALLAS

Dones antifeixistes:
Llegiu i propagueu

COMPANYA

Un conte d'Agustí Bartra

LA CALCOMANIA

Cèlia dibuixa. Ulls blaus galta-rosada i una punteta de llengua que recorre el llavi superior d'un cantó a l'altre. Com que per tal d'arribar a la taula ha d'esforçar tot el cos enlaire, les fràgils espatlles se li afuen i fan pensar en les d'un tollit quan s'arpenja a les croses. Un ble rebel de la seva cabellera rossa penja damunt el paper i cada vegada que redreça el cap per millor considerar l'efecte de la seva obra, el ble li cau a frec de galta. I sempre que això esdevé, Cèlia agata el ble amb gest maquinal i el tira amb descurança cap a enrera; però tan a continuar dibuixant, el ble es desaviat com torna a acalar el cap per pren de nou de la cabellera i marca un traç d'ombra damunt el paper on la mà de Cèlia — fràgil barqueta que disposa del smàstils de tota una caps de llapis de colors — navega a poc a poc.

Cèlia dibuixa el gat.

Mentre el tingué allí a la vora, davant seu, la cosa anava perfectament. Només calia veure amb quina elegància i seguretat la línia del llom descendia fins a resoldre's en una cua de tres o quatre voltes. Una cua vertaderament admirable. I les orelles? No es podia dir res contra les orelles. Calia inclinar-se davant llur perfecció. I tot el dibuix ho hauria estat una perfecció si el gat, precisament en els moments més difícils, no s'hagués fet escapol qui sap on. Quin gat més empador! Anar-se'n quan justament anava a dibuixar les potes, part en què calia posar molta cura i atenció. De totes maneres, no es descoratja i continua dibuixant, més a poc a poc que abans ara, per tal com ha de fer-ho de memòria. La fluent facilitat amb què dibuixava mentre tingué el gat davant ha desaparegut del tot, i sovint ha d'aturar-se. Si no fos perquè aquella admirable cua l'encoratja no li costaria gens d'enviar al botavant el treball. Mirant-se-la, hom no pot evitar un esborronament a la pell, tant fa pensar en una serp adormida. Continua maldant amb les potes. Però com que a cada moment ha de recórrer a la goma, el paper es va aprimant, aprimant, fins que es forada. I quan això succeeix, quan pel forat apareix el groc del tapet de la taula, Cèlia, desilusionada, agafa el tros de paper i fent-ne una boleta el llença a un recó de la galeria. El gat (el maleit estava sota la taula), en adonar-se que cau alguna cosa a terra, surt lentament en direcció de la boleta, fent el pont. Quan hi és a la vora, d'una ràpida upada la fa anar al centre de la galeria i es queda contemplant-la, expectant, durant uns segons. Després, avança un xic i s'atura; fa un petit bot endavant i s'atura de nou. I de sobte, es llança damunt la boleta, l'atrapa amb les potes i es posa a jugar-hi fent-la anar d'ací d'allà per tota la galeria, fins que desfeta i esquingada la deixa estar. «Quina mala peça està fet aquest gat» — pensa Cèlia.

Què farà, ara? Jugarà amb la nina, amb el trencaclosques o bé mirarà sants? No té ganes de jugar a res. A més, hauria d'anar a cercar les joguines a l'habitació de davant, travessar el passadís fosc que no s'acaba mai i la freda habitació de l'àvia amb un gran Sant Crist clavat a la paret que fa molta bardsa. Que sola havia quedat la casa des que s'havien endut l'àvia! Quan temps feia d'això? Setmanes, mesos o anys? Molt de temps feia, però, no sabia quant. A col·legi li ensenyaven tot això dels dies de la setmana, els mesos i els anys, però ella no podia recordar-ho mai. Es feia un embolic amb tot. El mateix li passava amb les hores del rellotge. Algunes sí que sabia conèixer-les: les dotze, per exemple, en què les minuterres coincidien una sobre l'altra. I també dos quarts de nou, l'hora d'anar a col·legi.

Feia molt de temps que l'àvia s'havia mort i encara recordava aquella olor del dia que se l'endugueren. Una estranya olor de flors,

de cera i de medicina que li recordava l'olor de la capella del col·legi durant el mes de Maria. Aquella mateixa olor, però trista. Era possible que aquella doneta tan esquiada hagués estat la mare de la seva mare? D'aquella seva mare tan elegant que portava capells amb plomes, que tenia uns braços tan blancs i una veu que semblava música! I que no la renyava mai, ni li preguntava mai per què feia tals coses i tals altres, com tenia per costum l'àvia. La pobra àvia demostrava sovint envers ella, Cèlia, un in-

d'ell damunt seu, les cames se li segaven i no sabia com capténir-se. Hauria volgut que allí prop hi hagués hagut un pou per tirar-s'hi. «Sembla una foca amb aquest postat. Apa, eixoriveix-te, i vés a la biblioteca a buscar-me la pipa» li deia. En sentir aquestes paraules Cèlia havia de fer grans esforços per no esclatar a plorar. I anava a la biblioteca, plena de fum encara i de papers escampats damunt la taula, i hi romania una estona per tal de refer-se de son encongiment. En tornar amb la pipa, la lliurava

hagués anat a amagar-se dins la foscor flonja i acollidora de l'interior de l'armari mirall. Pel badall de la porta introdueix el braç fins que la mà — sàvia d'altres vegades — arribà a tocar el pel del renard que la mare es posa a l'hivern, i que té una finor lleugerament aspra que li plau molt d'acariciar. Es extraordinària la distància que existeix des del morro de pasta negrosa fins a la punta de l'esborrifada i recta cua, ben diferent de la de l'gat, tanmateix. Cada vegada que la toca de nou li sembla que hagi crescut.

terès molestós. Que si portava un mitjó al garró, que es tregués el dol de les ungles, que no sortís al jardí perquè feia massa vent, o massa sol o massa fred! De totes maneres, Cèlia l'havia estimada molt. Un dia li preguntà per què es feia aquell pentinat que semblava un dels castells dibuixats en el seu llibre de contes, i això féu tanta gràcia a l'àvia, tanta, que durant qui sap l'estona àdhuc hagué de deixar de tricotar de tant riure. I quan vingué la mare (sempre estava fora: visites, compres, etc.) l'àvia li ho explicà. Però a la mare no li va fer cap gràcia la comparació. Ben mirat no n'hi havia per tant. Al pare — se li ho haguessin contat — segurament tampoc no li n'hauria fet. El pare era diferent de tothom. Tan alt, tan silencios sempre i amb aquell front tan ample. Que coses devia saber aquell front! Son pare té una certa semblança amb l'estàtua que hi ha a la plaça on s'agafa el tramvia per anar al centre de la ciutat. Sempre va carregat de llibres i diaris i es passa hores i més hores tancat a la biblioteca, llegint o escrivint. A sa mare això no li agrada gaire, com tampoc no li agraden aquells senyors que vénen sovint a veure el pare i es queden amb ell a la biblioteca enraonant o discutint en veu alta. Tots aquells senyors s'assemblen una mica a son pare (tots van carregats també de llibres i diaris), però son pare és superior a tots. En les discussions que sostenen la veu de son pare és la que domina i totes les altres van abaixant el to fins a ésser vençudes. Son pare feia poc cas d'ella; gairebé no s'adonava que ella existís. A vegades se la quedava mirant fixament, com si la veés per primera vegada; i Cèlia quan sentia els ulls

com si fos l'arma amb la qual l'haguessin de sacrificar. Son pare la hi prenía de les mans, sense girar-se, sense mirar-la (ja estava llegint una revista o un llibre) i ella s'escorria cap a la falda de l'àvia amb el cor ple de tristot i els ulls de llàgrimes silencioses que l'àvia eixugava dissimuladament, car el pare no podia suportar escenes.

Cèlia pensa que no ha vist son pare en tot el dia. Així que al matí la mare se n'anà (cosa estranya: havia vingut al seu llit i l'havia abraçada i petonejada durant llarga estona dient que se n'anava de de viatge), son pare s'havia tancat a la biblioteca i no n'havia sortit més. D'ella n'havia tingut cura, durant el dia, Munda, la vella minyona de les cames inflades, que fa olor de bugada. Quan ella, Cèlia, sigui gran com la seva mare i tingui minyona l'obligarà que es perfumi.

El gran rellotge de pèndola del menjador toca hores. Les quatre. Les ha amollades lentament, solemnement, amb un so vibrant i profund, com si abans de deixar-les caure les hagués hagudes de pouar. Cèlia baixa de la cadira i se'n va a escoltar a la porta de la biblioteca: Cap soroll; com si no hi hagués ningú a dins. Es que s'hi ha quedat adormit? Voldria entrar, però no s'atreveix.

En passar pe. davant l'habitació dels seus pares li ve el desig d'entrar-hi. Un cop dins obre a poc a poc la porta de l'armari mirall. Ben a poc a poc perquè li agrada sentir el fi grinyol de les frontisses, que li fa experimentar la mateixa deliciosa esgarripança que quan toca la pell avellutada dels pressecs, i pensa que el grinyol bé podria ésser el plany d'un rar animaló que

No tindria res d'estrany...

Així que entra a la galeria, un petit soroll sec espetega contra els vidres. Es Pere, que enfilat sobre el mur del jardí tira pedretes per tal de cridar la seva atenció i li fa signes que surti. Cèlia surt.

—No m'has sentit xiular? Fa més de mitja hora que estic ací dalt, esperant-te. Una altra vegada me n'aniré si trigues tant — li diu Pere, fingint-se més contrariat del que realment està.

—No t'havia sentit; pots creure'm. Ja pots baixar; la mare és fora avui.

Pere s'agafa a una branca del llimoner que creix a frec del mur, va baixant fins a arribar al tronc, i es deixa caure a terra. Amb ell cau també una llimona, a la qual clava un xut.

Pere és l'amic predilecte de Cèlia. Son únic amic. Exerceix damunt d'ella una espècie de fascinació, una superioritat aureolada d'una llum de meravelles i de misteris i audàcies. Sempre va acompanyat de gossos lamentables, sap caminar amb les cames enlaire i les mans tocant a terra, canta cançons estranyes que ningú no sap on aprèn i les butxaques dels seus pantalons apedaçats — tan profundes que hi pot ensorrar tot el braç — estan atapeïdes d'un caos de sorpreses extraordinàries que fan esbatanar d'admiració els ulls de Cèlia: trossos de pinta amb pedretes de color incrustades, ulls de nina, una brúixola, fragments de pell de serp embolicats amb paper de plata, una capsa molt xica amb dues puces disfressades de nuvis, bales de vidre...

La mare de Cèlia li tenia prohibit que es fes amb Pere, però es veien sovint d'amagat. Això no era gaire difícil, car la mare estava sem-

pre massa enfeïnada amb les seves coses per a vigilar-la.

—Avui no podem anar a la «mina» — diu Pere un cop a terra. No podré estar-me ací molta estona.

La «mina» era una mena de construcció que ell havia fet al final del jardí, prop del galliner, utilitzant trossos de fusta vella, llauana i retalls de xarpellera. S'hi entrava per una obertura estreta i llarga que amb prou feina permetia el pas de llurs cossos. Dins la mina l'obscuritat era total gairebé. Pere encenia una petita pila elèctrica que sempre portava damunt i, ajeputs un al costat de l'altre, passaven el temps enraonant o jugant a jocs estranys que Pere sabia. Els moments que Cèlia vivia allí dins eren inoblidables, fantàstics. Tenia la impressió de trobar-se en un altre món i que ella era una altra, que la Cèlia que ella coneixia, la vertadera Cèlia, era lluny, molt lluny. Quan es cansaven de jugar o enraonar, Pere apagava la pila i pels forats que havien practicat als murs «miraven» a fora. Ella dirigia la visual vers el galliner i cercava el gall. Els colors de les seves plomes, vistos des d'allí, tenien un esclat més viu, semblava un gall de somnis.

Anaren a asseure's dins l'estanyol sec, al centre del qual s'aixecava un brollador capçat per una granota de bronze.

—Què has fet tots aquests dies que no t'he vist — pregunta Cèlia.

—No res de bo. El meu germà està malalt, té galteres, i he hagut d'ajudar a casa. El que em carrega més és que em facin anar a comprar. Tu no hi vas mai a comprar, oi?

—No, mai. Sempre hi va la Munda.

—De totes maneres et perds una cosa bona; anar a comprar cigrons. Portes la paperina calenta a una mà i amb l'altra t'entretens pellucant els cigrons.

Callen. El dia declina. Les finestres de les cases veïnes brillen amb llumors rogenques. Les fulles del llimoner tremolen. En un terrat veï algun nen salten a corda i criden i xisclen. Flota per l'aire la sonoritat greu d'unes campanes llunyanes.

De sobte Pere pregunta:

—De què fa el teu pare? No se'l veu gairebé mai.

—No ho sé ben bé — respon Cèlia —. Escric i llegeix molt... Fa llibres, em sembla. És molt avorit.

—Deu ésser un ofici molt avorrit aquest. Tant o més que el del meu pare: sabater.

—Què voldràs ésser tu quan seràs gran? — pregunta Cèlia.

—Jo?... No ho sé... A vegades a casa m'ho pregunten, però no sé què contestar. Cap ofici no m'atreu. Jo voldria poder ésser un Robinson.

Cèlia no sap què és això de Robinson, i ell li explica qui fou aquest personatge i la mena de vida que arribà a organitzar-se en una illa solitària. Les aventures d'aquell Robinson que tant plau a Pere no interessaven gaire a Cèlia i no comprèn l'ardor d'entusiasme amb què les hi conta. Quan Pere anava a entrar en detalls sobre un altre tipus desagradable que es deia Vendredi, Cèlia l'interromp:

—Per què vas sempre amb gossos?

Pere calla durant uns moments, pensivol. Tot d'una, amb aquell embolament confidencial que tant agrada a Cèlia, diu:

—Alguna companyia haig de tenir! Els gossos m'agraden molt i com més lletjos i abandonats, millor; són els més fidels i els més agraits. No vull tenir amics. Tots són una colla d'enzes que no serveixen per a res. A estudi tots em deixen de banda. Sóc lleig i estraibòtic i sempre vaig a les meves, sol. M'han posat el motiu de «Cames de Pinzell»; però per dir-m'ho a la cara s'han de reunir almenys cinc o sis. Sóc prim, però sé més de barallar-me que no pas ells.

(Passa a la pàg. 8)

L'abraçada dels Gonfaus

Quan arribava la nit, el bon Gonfaus ja no era d'aquest món ni de l'altre. La complexitat de les tecles que li calia tocar per a viure i pujar la família, exauria la seva capacitat de treball, que, de natural, no era poca. Eleuteri Gonfaus no era un gandul. Sempre, tota la vida, havia treballat com un negre, sense assolir mai resultats brillants. Qui sap si això havia contribuït a estimular, dintre el bonàs de Gonfaus, un exacerbat amor al repòs i a la tranquil·litat. Tant s'accentuaven aquestes tendències en Gonfaus, que sovint se li apareixia, com un oasi prometedor, la freda quietud del sepulcre...

Però, entretant, li calia trescar com un galiot per tal de dur a port la nau familiar. Aquella nau desballestada que conduïa a bord dos jovicells buscarrons, dues adolescents manioses i dos marrecs de la pell de Barrabàs, presidits per un voluminós mascaró de proa que era la senyora Quilda, muller de Gonfaus i mare de la revolta tripulació.

I quan el cap de casa arribava a sopar, bleixós de l'esforç de dotze o catorze hores d'ensenyar mostres, de donar lliçons a domicili, de caçar al vol les més inversemblants maneres d'arreglar licitament un duro; quan pujava l'escala, catric-catric, arrossegant, feixuc, fins al cinquè pis la seva còrpora fofa i estovada, a cavall de les cames garrelles i els talons menjats endins, de les sabates aplinanes, dalt del pis sabia bé que no l'esperava, certament, el repòs que tan necessari li era. Encara no havia abastat el replà del tercer, que ja li percudien els auditis, esgarips de criatura o udols de xicotàs. Era la batalla quotidiana, la batussa de cada moment. Diríeu que damunt del pacífic Gonfaus pesava una maledicció bíblica. La d'haver de viure la guerra domèstica que s'encenia bon punt s'asseien a la taula del menjador, germans i germanes. El pobre Gonfaus ho sabia. I és per això que alienta l'ascensió. D'haver tingut esment que a casa l'esperava la pau, hauria pujat més de pressa o s'hauria canviat a un entresol. Davant, però, de la trista realitat, es limitava a anar ben tard a casa seva i petjava graó rera graó amb la consciència que el suplici de cada nit, coronaria la durca de la jornada.

Els dos fills grans de Gonfaus eren bessons, però no s'assemblaven. Vorejaven l'edat militar. Albi era bru, mentre que Serní era roig. Els dos eren si fa no fa de cepats i robustos. I a l'Escola Politècnica hi feien tots dos un bon paper. Gonfaus no els va voler posar a treballar i treia faves d'olla per tal de donar-los carrera. Ells li ho agraiïen professant-se una antipatia instintiva, llindant amb l'odi a mort, que desesperava el pare.

Les dues noies, Marianna i Roser, tampoc no s'avenien massa. Sabien, però, embolcallar la convivència dins el celofan d'una tolerància mútua, a voltes respectiva i sempre insincera. La senyora Quilda, que les tenia al costat del matí al vespre, arbitrava llurs diferències donant-los alternativament la raó. Al cinema, ocupació de mare i filles, tres tardes de cada sis, Roser s'asseia a la dreta i Marianna a l'esquerra de Quilda. I mentre al llenç gesticulava Gary Cooper o Clark Gable castigava Joan Crawford, cada una de les germanes comparava l'altura a la dona més dolenta de la pellícula... I donya Casilda, vulgus «Quil-

da», feia que si amb el cap, entre becaina i becaina.

Hi havia, encara, el Cintet i la «Pepita». Aquests dos angelets, de nou i dotze anys, consagraven els lleures de llur vida escolar a la meritòria tasca d'estomacar-se com els seus germans i bescantar-se com les seves germanes. Per compte propi hi afegien un seguit de proeses com trencar vidres, perdre claus, furtar sucres, obrir aixetes i enriquir amb una cridòria eixordadora, la línia melòdica d'aquella simfonia que era la llard d'Eleuteri Gonfaus.

El país estava en guerra amb ell

llurs sempiternes baralles? La decisió que acabaven de prendre d'incorporar-se a les forces en lluita, els faria posar enteniment i, bo i reconciliant-los, els faria homes i els guariria llurs inclinacions fraticides. I de retruc — Quilda també pensava així — Rosó i Marianna acabarien llur torneig de males lengües. Doble exemple que repercutiria, a no dubtar-ne, en els petits, que també acabarien per fer bondat. Tot un programa!

Per això, aquell dissabte, Gonfaus va fer cap al seu colomar més aviat que de costum. Va pujar l'escala amb inòida agilitat, duent a la mà quelcom

d'un sopar a casa seva. Quin contrast amb els altres dies, que l'aperitiu eren insults i les postres, amenaces!...

A mig sopar, Roser va encetar la conversa. Va retreure els «Lancers bengales» i féu vots perquè els seus germans vestissin un uniforme ben elegant. Serní acceptà vestir-lo, però supeditant l'elegància a l'eficiència. Albi va saltar com una pantera:

—Uniforme vol dir lliure de lacai! Només pot acceptar-lo un inconscient com tu!...

—Ets un ase integral! — vociferà Serní, tocat de l'amor propi. Roser va ajudar-lo i Marianna, només per a

ta! — roncà Serní Gonfaus; la seva veu dura, va colpir com un cop de marta el seu germà bessó, damunt l'acompanyament orquestral del xisclé de les noies.

—Jo no et dic el que ets tu?... M'agrada parlar poc... i fer molt! — replicà Albi Gonfaus; la seva veu tenia el to de la del mateix sicilià de «Cavalleria Rusticana», quan s'adreça al seu enemic desafiant-lo.

Aleshores, els ulls lassos, miops de l'infeliç Gonfaus, pare, observaren quelcom que encara no havia llucat. Serní Gonfaus tenia als dits i el feia voltar agressiu, el ganivet de lleccar pa. Albi Gonfaus duia la mà a la butxaca i el relleu d'aquesta dibuixava la forma d'un revòlver.

—Fills meus!... — s'escriadassà—. Filles meves! Tots sou carn meua i sang meua! Prou!... Us manó que prou!... S'han acabat les raons!... Abraçeu-vos!

Les noies, els nois, els infants, àdhuc la mare abúlica, guitaren Gonfaus estupefactes. Abraçar-se ells!... Abraçar-se elles?... Que mai no s'havien pogut veure ni sofrir?... Anaven a abraçar-se ara sense més ni més, per donar-li gust? Ah! El pare era molt vell, Repapiejava!

—Deposeu els odis i les rancúnies i us doneu una abraçada de germans, o me'n vaig per sempre i no torno!

Ningú no es va moure davant aquesta comminació del pare. Les dues germanes accentuaren, encara més, llur sarcàstica hostilitat. Els nois grans feren un gest d'enúig i tornaren a desafiar-se amb la vista. Quilda, previsor, dugué els petits a joc.

—Ja que ho volen... Me'n vaig! I Gonfaus va aixecar-se i sortí del menjador. Creia de bona fe que aquell gest apaivagaria les disputes. Que el cridarien, que no el deixarien marxar. No era possible que els seus fills anteposessin llurs odis a l'amor al pare que portava tants anys sacrificant-se per ell.

No. No el cridaren. No el volien. No els interessava. Fora ell, podrien tornar a barallar-se sempre. A no abraçar-se mai. Gonfaus, al replà, escoltà encara. Res. Només fressa de raons i de batusses... Res, no res... Però...

En aquell moment, tres quarts de deu de la nit, Gonfaus va oir allò que no esperava, que no esperava ningú. Una detonació formidable va fer tremolar la vella casa fins els fonaments. Un estrèpit de trencadissa corgelà el veïnat. I els crits corpedors de les víctimes esquinçaren el vel de calma de la nit estelada. Gonfaus va perdre el món de vista. Va tenir la sensació que el terrat li queia al damunt i ja no va veure ni oir res més.

La ciutat havia estat bombardejada pels enemics. Un potent obús artiller havia entrat pel balcó del menjador dels Gonfaus i havia fet a miques la malavinguda família. Només el cap de casa se'n va sortir amb lesions lleus, pel fet de trobar-se a l'escala.

Quan hom va poder extreure els cadàvers d'enmig de l'esmicolada peça, Eleuteri Gonfaus, hi va voler ésser present.

I el seu astorament no va conèixer límits. Els cossos d'Albi i Serní, de Roser i de Marianna apareixien abraçats de dos en dos, tal i com mai ningú no hauria assolit que s'abracessin en vida. Havia calgut que la metralla homicida colpís la ciutat perquè es llancessin els germans als braços dels germans.

J. M. FRANCES
(Il·lustració d'Alloza)

mateix i dintre el territori habitat pels Gonfaus, els partidaris de la tendència que l'unificava, es destriaven en diversos agrupaments que no s'acabaven d'entendre. La qual cosa perllongava el conflicte bèl·lic i enamorava l'enemic de tots. Gonfaus, treballador de tota la vida, encara que algú li pengés com una llufa el qualificatiu de burgès, hauria volgut, de cor, que els seus guanyessin. Però, l'experiència de casa seva — on germans amb germans creixien en perpètua guerra civil — feia viure Gonfaus amb el cor petit com una nou.

Aquella nit, però, se sentia optimista. A l'hora de dinar, per primer cop des de feia molts anys, el bru Albi i el ros Serní, havien estat d'acord que calia mobilitzar la joventut. I l'un i l'altre es mostraven decidits a lluitar costat per costat en pro de la mateixa idea bàsica. I la Roser i la Marianna, també s'havien adherit unànimement a aquest criteri i es declaraven disposades a deixar el cinema per l'ambulància. Adhuc els menuts havien oït amb admiració aquell vaitot de bons propòsits...

Totes aquestes coses feien feliç Gonfaus. Era dur en tant que pare veure els seus fills lliurats als vicis d'una campanya. Però, no era enormement més esverador el neguit perpetu que s'es-corressin un dia, reciprocament, en

precisó que havia pogut adquirir d'un amic veritable. Un quiló de patates i un tall rodó de vedella! Amb aquests substanciosos elements, la família anava a donar-se un banquet. El banquet de la Pau, per tal com la guerra semblava foragitada de dintre casa.

Prop de les nou, arribaren les dones del cinema. Gonfaus les esperava tot sol, i no massa satisfet. Elles, però, li digueren en arribar que era la darrera vegada. L'home ho acceptà. Què volíeu que fes?

—On són els nens? — preguntà.
—Juguen al carner — digué la mare —. Com cada dia. Però avui has vingut més aviat...

Gonfaus es va resignar a què els més petits de tots s'estiguessin jugant en la gola de llop d'aquella barriada sense llum. Però no va exterioritzar cap protesta. Per què? Ben mirat, el plat fort, el plat del dia, era la reconciliació dels grans, dels bessons, que només una calamitat com la guerra havia pogut agermanar.

Serní, el roig, va arribar el primer. Explicà que al seu radi hom feia la instrucció. Havia debutat aquella tarda i ja sabia una pila de coses. Per tal que les germanes n'haguessin esment, tot seguit començà de marcar el pas, amunt i avall del menjador, dient:

—Un... do... Un... do...
La senyora Quilda havia sofregit a tota marxa el tall rodó i estava rostint-lo. El Cintet i la Pepita, vinguts del carrer, seguien les evolucions del germà. Trucaren.

Era Albi, el bessó. Aquest, en veure Serní fent l'exercici, se li'n rigué als nassos.

—Això són camàndules. Per a defensar un ideal no cal apellar-se fins a esdevenir un autòmata.

El·l admetia la mobilització i que tot el país s'aixequés en peu. Però era refractari a normes estatuides — deia — pel sistema que hom aspirava enderrocar. Serní opinava tot el contrari. Ja hi vàrem ésser!

Sortosament, l'aparició d'un plater de patates fregides, ben rosses, i del consabut tall rodó de vedella, va aconseguir estroncar, de moment, les naixents discrepàncies. I la família es va asseure, en bon ordre, entorn de la taula.

L'àpat s'inicià quiet, tranquil, com s'inicien tots. Només s'oïa la fressa de les forquilles damunt els plats. Gonfaus, per uns moments, es va fer la il·lusió que aquell era l'aspecte normal

NERVIOSOS!

Prou de patir inútilment, gràcies a les acreditades **Gragees potencials del Dr. Soivre**

que combaten d'una manera còmoda, ràpida i eficaça la impotència (en totes les seves manifestacions), mal de cap, cansament mental, pèrdua de memòria, vertigenes, fatiga corporal, tremolors, dispèpsia nerviosa, palpitations, histerisme i trastorns nerviosos en general de les dones i tots els trastorns orgànics que tinguin per causa o origen esgotament nerviós.

Les **GRAGEES POTENCIALS DEL DR. SOIVRE**

més que un medicament són un element essencial del cervell, medulla i tot el sistema nerviós, regenerant el vigor sexual propi de l'edat, conservant la salut i prolongant la vida; indicades especialment als esgotats en la seva joventut per tota mena d'excessos, als que verifiquen treballs excessius, tan físics com morals o intel·lectuals, esportistes, homes de ciències, financers, artistes, comerciants, industrials, pensadors, etc., aconseguint sempre, amb les Gragees potencials del Dr. Soivre, tots els esforços o exercicis fàcilment i disposant l'organisme per a reprendre's sovint i amb el màxim resultat, i s'arriba a l'extrema vellesa sense violentar l'organisme amb energies pròpies de la joventut.

Basta prendre un flascó per a convèncer-se'n

Venda a 6'60 ptes. flascó, en totes les principals farmàcies d'Espanya, Portugal i Amèrica

NOTA. — Dirigint-se i trametint 0'25 ptes. en segells de correu pel franquisme a Oficines Laboratoris Sòkatar, carrer del Ter, 16, Barcelona, rebreu gratis un llibre explicatiu sobre l'origen, desenvolupament i tractament d'aquestes malalties

M. KOLTZOV

El corresponsal del gran diari soviètic **Pravda** als fronts de Madrid presenta una sèrie de quadres biogràfics interessantíssims sobre la guerra civil a la U. R. S. S. en l'opuscle

Combatientes del Ejército Rojo

Preu: 0'60 Ptes.

Edicions Europa-Amèrica

APARTAT DE CORREUS 890 - BARCELONA

L'obra del Casal de la Cultura

Enmig de tantes runes, de ferides calentes i embrutiment de l'esperit, en plena embriaguesa de guerra, com un símbol de deslliurament i benaurança, el Casal de la Cultura ha obert de bat a bat les seves portes. Catalunya pel seu mitjà es retroba de nou; feixuc el pas però sencer l'esperit, compta amb els seus fills predilectes i dirigeix el seu esguard pel boirós horitzó de l'Univers. Aquesta obra jove i mascler, es rebella contra tot conformisme, ja té prou força per a fer els seus passos sense ajut aliè, compta amb la formidable capacitat constructiva dels millors valors del nostre gran poble; lluitadors ardents, incansables, de les Arts, les Ciències i les Lletres. Per primera vegada en la història nostra, un organisme únic acollirà i defensarà totes les iniciatives particulars en totes les diverses branques de coneixements intel·lectuals o artístics. Companys d'esperit exquisit, herois anònims d'aquesta croada, procedents de tots els estaments socials, artístics i culturals, estretament vinculats amb totes les personalitats representatives, han creat el Casal, li han donat vida amb llur entusiasme, i, patrocinat pel Comissariat de Propaganda, ha arribat el moment d'iniciar la seva actuació, sota la protecció del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya. Avui ja en el cor de la ciutat, a la plaça de Catalunya, s'aixeca orgullós —dignificant el lloc— l'estatge anèx d'actuació del qual, com ja hem dit, aviat prendrà possessió el nostre poble. I bé, amics: el Casal de la Cultura deixa d'ésser una cosa particular, privativa; ara ja no és solament nostre, us pertany a tots vosaltres. S'ha bastit l'estatge: és ample, confortable, optimista; en ell fan un sol cos els llibres, la música, la pintura, poesia, escultura, ciències, folklore, tota la magnificència dels nostres valors i tot allò representatiu de la nostra història. El Casal de la Cultura, ¿qui no el coneix ja? Molts centenars formen ja ara aquesta legió dignificadora que arribarà a acollir tot l'element vital de la nova Catalunya; altres tants, identificats amb aquesta obra que coneixen pels manifestos que han precedit aquest, esperen veure allò que ja existeix dintre el cor de tots nosaltres. També als escèptics, eters conformistes, adreço aquest manifest que no té altre valor que la sinceritat de les paraules i la fe absoluta en el triomf de la nostra obra, formidable realització d'allò que tots hem

volgut, que debades hem esperat. Ha estat necessari enderrocar l'esfinx que edificaven vells prejudicis, per bastir el Casal de la Cultura on, en el culte de tot allò que és bell, bo i humà, hi tingui fàcil accés tota la col·lectivitat. Es ja, doncs, una realització palpable aquest esdeveniment, però cal també que aquesta massa amorfa, sense aspiracions ni ideal, abandonada en la conformació del tristos esdeveniments que pretenien anular la personalitat i la sensibilitat de la nostra ànima, reaccionin i exigeixin amb el seu present! el lloc d'honor que els pertoca. El nostre poble no ha perdut, no perdrà mai la confiança en ell mateix; no esperen, doncs, la indicació del vostre amic, ni la baixesa d'esperar veure a venir per a ingressar i ésser un més; les possibilitats són immenses, els camins, aplanats per l'escalf del companyerisme, us menaran sense tutelles pels admirables llocs de la perfecció. Serà — ja comença a ésser — la representació de tot allò que actua i val, i de tot allò que, en jorn no llunyà ens permetrà el lloc d'honor a la capdavantera de la civilització i espill de poble culte. El Casal de la Cultura, ultra les corporacions oficials, està format d'un Consell Directiu, d'una Comissió Executiva i de les Ponències de Seccions. Per a ingressar com a associat, cal formalitzar una proposta avalada per una de les diverses entitats adherides, i satisfer una quota ínfima, popular. El Casal està integrat per Seccions d'especialitats, i les que no hi figuren encara, poden ésser constituïdes per acord del Consell i per iniciativa dels associats. Al seu estatge, poden fruitir d'una de les millors biblioteques artístiques d'Europa, sales de música, lectura, acadèmia de Belles Arts, Teatre, Cultura física, Conferències, Secció de Ciències Econòmico-Político-Socials, etc. Totes les seccions tenen una absoluta autonomia d'iniciatives i actuació, àdhuc per a formar biblioteques particulars d'especialitats per cada secció.

Molt em resta per dir, encara, del nostre Casal; però el que resta ho direu vosaltres amb l'actuació conjunta de tots; no dubteu, sembrem la llavor que molt aviat fructificarà. Honrosa per a nosaltres i profitosa per a tots és la missió que hem començat; companys de totes les comarques i de tots els països ens segueixen. Avant per l'emancipació de l'enteniment i de l'esperit.

AMADEU FONTANET

Un llibre editat per E. Allison Peers

De com és jutjada Catalunya per un escriptor anglès

Editat pel conegut hispanòfil anglès, Allison Peers, ha aparegut un llibre dedicat a Espanya («Spain — A companion to spanish studies»). El llibre consta de diversos estudis d'especialistes sobre Espanya, els seus pobles i les seves llengües; la seva història, literatura, pintura, arquitectura, escultura, música, etc., etc. En el primer capítol, dedicat a estudiar els diversos pobles de la Península, figura la següent apreciació de Catalunya, deguda a la ploma de William Atkinson:

«En la suposada unitat d'Espanya, cap element més discordant que Catalunya. Hi ha separatisme en la mera pronunciació del nom (Catalunya) per un català, i les seves ànsies alliberadores són justificades per nombrosos raons. Barcelona és avui dia la ciutat més important del país, i la més europea. El seu culte per la indústria contrasta completament amb les províncies meridionals, i la seva prosperitat enmig de les dificultats implica un constant blâme a la indolència d'aquells que es beneficien indolentment de les bondats de la Natura o, en els llocs en què aquesta és dura i madrastra, es resignen a la pobresa. Catalunya és pobra, tant en agricultura com en minerals, però l'amor al treball i la voluntat de reeixir han fet d'ella una vasta regió manufacturera, on les indús-

tries floreixen fins en ciutats distants de la mar i mancades de carbó de pedra i matèries primes.

Però el sentiment de malestar que els catalans senten quan veuen que llur indústria serveix per a mantenir els altres en l'ociositat, és només una part del problema; aquest és degut, e n bona part, a la renaixença de l'antic esperit nacional, en el qual, durant segles d'esplendor, Castella no jugà cap paper. La regió a través de la qual la civilització grega i romana penetrà a la Península ha estat sempre la més assimiladora d'influències exteriors.

La unió amb Aragó portà relacions comercials amb les illes Balears, Sardenya, Sicília i Nàpols (que és com dir el món) amb un codi mercantil, *El Consolat de Mar*, d'acceptació universal. Les coses van canviar quan, amb la descoberta d'Amèrica i la nova direcció donada al comerç, la Mediterrània esdevingué una mar interior, i Castella s'encarregà d'administrar el cop de gràcia privant els catalans del comerç amb Amèrica. El sol de la grandesa econòmica de Catalunya s'havia post.

Es, no obstant, en el regne de l'esperit on el català està més segur del seu dret a una existència separada. Cap argument no és tan estimat pels que propugnen concessions polítiques com la possessió d'una llengua especial, i de la ma-

NOTA CRITICA

«Oceans anímics», de Climent Cardenya

Heus ací un llibre de poemes, sonets tots, força remarcable. Feia setmanes i setmanes que el teníem damunt la taula de treball. L'havíem fullejat algunes vegades, a l'altar, i aquest contacte escadusser amb el llibre hem de confessar que no ens havia impulsat a continuar la lectura. Teníem la impressió que e tractava d'un llibre més de "versos" de tipus floral, amb les seves característiques de sentimentalisme ploraner i música de cascavell. Un llibre de versos bonics, sense personalitat. Si bé "Oceans anímics" té alguna cosa encara de vers en el sentit després d'algunes nits vinc ací... Em fa l'efecte que em trobo a la meua illa...

Tot just acabades aquestes paraules, Pere es posa a riure d'una manera nerviosa, sacsejant el cos. —De què rius?—pregunta Cèlia tota estranyada. —Es que em fa pessigolles. —Qui et fa pessigolles? —Mira! — diu Pere. I es treu de la pitrera, amb un aire de lluminós misteri, un pardal. —O, que bufó! — exclama Cèlia meravellada. Deixa-me'l tocar. —No el toquis! No veus que té una ala trencada? L'he portat només perquè el veïssis. L'haig de curar. —Dóna-me'l, Pere — demana Cèlia amb veu melosa. —No pot ésser de cap de les maneres. Se't moriria. —Deixa'm tocar-li una miqueta el caparró, doncs. —Bé, toca'l una mica. Amb el cor ple de llàstima envers la pobra bestiola, Cèlia passa la punta d'un dit, suaument, pel cap de l'ocell. Pere somriu.

—Prou, ja — diu a la fi enretirant la mà on té presoner l'ocell. En veure el posat consirós de Cèlia es fica la mà lliure a la butxaca i treient-ne un paper cargolat l'allarga a la seva amiga. —Té! Ben segur que no n'has vist mai cap de tan bonica. Certament, mai no havia vist cap calcomania tan bonica com aquella. Representa una papallona amb dues grans ales plenes de pics de colors. Mirada així, a contrallum, no es poden apreciar bé els detalls, però no hi ha cap mena de dubte que és la més bonica calcomania que ha tingut.

—Gràcies, Pere. Es preciosa. Té els mateixos colors que les plomes del nostre gall.

Ja comença a ésser tard de debò i Pere se n'ha d'anar. Es posa el pardal dintre la pitrera i es corda la camisa fins al coll. S'aixeca, ajuda Cèlia a aixecar-se i es dirigeixen tots dos cap al llimoner.

—No cap Pere és dalt del mur, Cèlia li pregunta: —Es cert que sembla una foca?

—No t'ho creguis pas — contesta. I al seu torn pregunta: —I les meves cames fan riure?

—A mi no. —Vaja! ja es torna a bellugar com abans — diu Pere assenyalant-se el pit —. Potser l'espanta el soroll del cor; hauré de posar-me'l a l'altre costat. Fins a demà, Cèlia. Portaré la pila.

—Fins a demà, i gràcies. Quan ha desaparegut a l'altra banda del mur, Cèlia es treu de la butxaqueta alta de son vestit una petita llibreta, amb tota cura hi posa la calcomania dins i comença a caminar cap a la galeria pensant on l'enganxarà.

Sota la porta de la biblioteca hi ha una ratlla de llum. No es decideix a entrar. Què deu fer son pare allí dins? Si entrés... Se sent tan sola dins la casa que sembla abandonada avui! Es estrany que la mare no hagi tornat encara. La

(Segueix a la pàg. 11)

LA CALCOMANIA

(Ve de la pàg. 6)

—A mi el pare em diu de vegades foca. No m'estima pas molt.

—Si que tens un pare rar. La teva mare sembla ésser ben diferent d'ell.

—Sí, és diferent. Són diferents.

Callen de nou. Per damunt d'ells, altes, volen les orenetes. Dalt del terrat veí ja no hi ha ningú. Se sent el grinyolar d'un penell que el vent fa giravoltar. Les ombres comencen a envair el cel. Alguns estels encenen llur pura i freda llum.

—Era ta mare qui anit estava a la terrassa? S'hi estigué molta estona. Cantava, baixet...

—Sí, no podia ésser ningú més. Però i tu, on estaves que la vares veure?

—Vaja! Ja m'he deixat enxarpar. No volia que ho sabessis; algunes nits vinc ací... Em fa l'efecte que em trobo a la meua illa...

—Tot just acabades aquestes paraules, Pere es posa a riure d'una manera nerviosa, sacsejant el cos.

—De què rius?—pregunta Cèlia tota estranyada.

—Es que em fa pessigolles.

—Qui et fa pessigolles?

—Mira! — diu Pere. I es treu de la pitrera, amb un aire de lluminós misteri, un pardal.

—O, que bufó! — exclama Cèlia meravellada. Deixa-me'l tocar.

—No el toquis! No veus que té una ala trencada? L'he portat només perquè el veïssis. L'haig de curar.

—Dóna-me'l, Pere — demana Cèlia amb veu melosa.

—No pot ésser de cap de les maneres. Se't moriria.

—Deixa'm tocar-li una miqueta el caparró, doncs.

—Bé, toca'l una mica.

Amb el cor ple de llàstima envers la pobra bestiola, Cèlia passa la punta d'un dit, suaument, pel cap de l'ocell. Pere somriu.

—Prou, ja — diu a la fi enretirant la mà on té presoner l'ocell. En veure el posat consirós de Cèlia es fica la mà lliure a la butxaca i treient-ne un paper cargolat l'allarga a la seva amiga.

—Té! Ben segur que no n'has vist mai cap de tan bonica.

Certament, mai no havia vist cap calcomania tan bonica com aquella. Representa una papallona amb dues grans ales plenes de pics de colors. Mirada així, a contrallum, no es poden apreciar bé els detalls, però no hi ha cap mena de dubte que és la més bonica calcomania que ha tingut.

—Gràcies, Pere. Es preciosa. Té els mateixos colors que les plomes del nostre gall.

Ja comença a ésser tard de debò i Pere se n'ha d'anar. Es posa el pardal dintre la pitrera i es corda la camisa fins al coll. S'aixeca, ajuda Cèlia a aixecar-se i es dirigeixen tots dos cap al llimoner.

—No cap Pere és dalt del mur, Cèlia li pregunta: —Es cert que sembla una foca?

—No t'ho creguis pas — contesta. I al seu torn pregunta: —I les meves cames fan riure?

—A mi no. —Vaja! ja es torna a bellugar com abans — diu Pere assenyalant-se el pit —. Potser l'espanta el soroll del cor; hauré de posar-me'l a l'altre costat. Fins a demà, Cèlia. Portaré la pila.

—Fins a demà, i gràcies. Quan ha desaparegut a l'altra banda del mur, Cèlia es treu de la butxaqueta alta de son vestit una petita llibreta, amb tota cura hi posa la calcomania dins i comença a caminar cap a la galeria pensant on l'enganxarà.

Sota la porta de la biblioteca hi ha una ratlla de llum. No es decideix a entrar. Què deu fer son pare allí dins? Si entrés... Se sent tan sola dins la casa que sembla abandonada avui! Es estrany que la mare no hagi tornat encara. La

Munda és fora també. Es tan fosc tot! Si almenys arribés a encendre el llum. Entrarà! I que passi el que hagi de passar. Obre la porta de mica en mica — amb més cura encara que la de l'armari mirall — i entra cautelosament, de puntetes.

Son pare està amb els colzes damunt la taula escriptori i amb el front reposant dins les mans enllaçades. No s'ha adonat de l'entrada de Cèlia i ella no s'atreveix a dir-li res. L'ombra d'ell es projecta, enorme, per la paret al sostre. Cèlia s'asseu a terra, en un recó, prop d'una pila de diaris, contra la qual recolza el cap. Son pare continua romanent immòbil.

Cèlia mig acluca els ulls, cansada, i té la impressió que del llum de damunt la taula escriptori surt una boira clara i lleugera que es va espessint i ennegrint-se fins a convertir-se en un bloc de plom que algú li posa damunt el cap. Però ella no ho vol. I fuig... I cridaria si no fos que li han cosit la boca. Fuig seguida per una ombra familiar i esdevé que es troba en un lloc desconegut, vora el mar. Arbres i plantes exòtiques veu pertot i sent el refilar dels ocells invisibles a les branques. Des del lloc on Cèlia es troba veu perfectament la platja en la qual Pere — un Pere horrible que té per cames dues canyes verdes i porta al front, clavada amb un clau de plata, una ala d'ocell, amb una manxa de rodes de bicicleta, infla gossos de goma que va llançant al mar. De sobte, la mateixa ombra d'adés apareix. Porta una serra i es va apropant a Pere amb la intenció de serrar-li les cames. Pere no s'adona de res. Falta poc perquè l'ombra arribi on està ell, quan Cèlia pot donar un crit d'advertiment malgrat tenir la boca cosida. Crida i crida. Una vegada i una altra, i una altra...

Una gran força l'ha arrencada de terra i del seu cridar desesperat. Obre els ulls i es troba entre els braços de son pare, estretament apretada contra el pit d'ell. Se sent petita, molt petita, i tan feliç que el seu cor li fa mal.

—Tenies un mal somni, veritat? — pregunta son pare.

Cèlia no sap què contestar. Ja no recorda del que somniava. Mai son pare no l'havia agafada en braços ni li havia adreçat la paraula en aquell to tan dolç. Totes les temences i les pors han desaparegut. S'hi està tan bé, se sent tan segura entre aquells braços poderosos!

Tot d'una, des del fons de la seva felicitat, diu:

—Vols que t'enganxi aquesta calcomania a la pantalla del llum? Hi faria bonic.

Son pare, per tota resposta, s'inclina a besar-la i li deixa a les galtes una mullada tebior. Plora. Son pare plora i damunt la taula, al costat mateix del llum, Cèlia veu un retrat de la seva mare trabucada. D'aquella seva mare que triga tant a tornar i que té uns braços tan blancs i una veu que sembla música...

(Il·lustració de Martí Bas)

AGUSTI BARTRA

CAMISERIA
FITO
BARCELONA

CAMISER
ESPECIALISTA
EXIT EN LA MIDA
JAUME I, 44
Telèfon 44655

GUTENBERG, S. A.
Fàbrica de maquinària
per a les Arts Gràfiques
Nàpols, 215 - Telèfon 55723
BARCELONA

L'art és la flor de tota la civilització, l'expressió final d'allò que ja ha estat creat. Igual com la flor és la manifestació exterior per la qual reconeixem habitualment amb major facilitat la planta, així l'art d'una nació és el símbol de l'estructura que el produïu, una indicació de les qualitats del seu poble i de la mesura de la seva cultura. Així com la flor apareix solament quan la planta ha assolit el seu complet desenvolupament, així l'art veritable, és a dir les formes més elevades de música, literatura, pintura i escultura, solament es tornen espontànies i originals en un país madur. En una nació que no ha assolit l'estabilitat econòmica, i la població de la qual no ha estat fosa encara per les circumstàncies econòmiques en un conjunt total, tant social com psicològic, poc pot esperar-se en el camí de l'art. El veritable art, com a diferent de l'art popular o de la mera habilitat professional, és una sublimació d'experiències concretes. Pot florir solament amb bon èxit en un ambient culte, un ambient que depengui d'un ordre de vida estable i elevat.

Per això és tan interessant l'estudi del progrés de l'art original en un país nou. En examinar la història econòmica i social del seu poble aprenem principis que ens ajuden a reconèixer els símptomes que indiquen la maduresa intel·lectual que precedeix invariablement a la formació d'un moviment artístic nou i propi.

En estudiar el progrés de l'art a les nacions americanes, tant del Nord com del Sud, descobrim que malgrat de les diverses diferències socials i econòmiques, i d'una herència racial diferent, estem passant per etapes semblants sota condicions semblants.

Avui han transcorregut més de quatre segles des del descobriment d'aquest vast continent, que abraça més d'un terç de l'àrea terrestre total del globus i ha arribat a posseir més d'un setè de la seva població. La conquesta material d'aquestes nombroses llengües de terra ha estat consumada; i els seus habitants s'han fixat, les seves tradicions i civilitzacions s'han format. S'han constituït nacions i ciutats seculars i han passat moltes generacions. La conquesta de les Amèriques està escrita ara a les pàgines de la història.

Des de llavors un gran corrent de nous productes, noves invencions, nous instruments, noves comoditats han sorgit d'aquest món per al major esplai i poder de l'home, aquí i a tota la terra. No hi ha dubte que la gran font de recursos naturals brotada en aquestes platges ha estat l'impuls per al gran progrés material i per als tipus de vida més elevats que s'han difós per tot el món l'últim segle i mig. Si haguéssim d'anular avui la riquesa, el poder i la força creadora que han sortit d'aquests dos continents, tot el món perdria diversos segles de progrés i la major part de les millors materials i socials de què s'enorgulleix la moderna civilització.

Malgrat la immensa contribució material, malgrat del seu volum i importància, que desproporcionadament petits són els valors artístics permanents sorgits d'aquesta vasta font de recursos!

S'ha degut a la manca de material artístic sobre el qual treballar? Evidentment, no. Es dubtós que alguna vegada, en tan pocs segles, qualsevol nació hagi posseït tanta riquesa de temes nous i originals per a l'obra artística com tenim nosaltres. Passant per alt la qüestió de les possibilitats de nous temes i estils que podrien ésser introduïts per l'observació de les arts indígenes primitives d'aquest continent, considerem la nostra riquesa: quina font il·limitada d'inspiració i de paisatges, sempre canviant, oferts als poetes i als pintors! Hi ha novetat, hi ha vida en moviment, en contínua evolució i transformació. Hi ha aquí una multitud d'històries veritables, més estranyes que la ficció, en la seva major part no comptades; nous tipus d'humanitat i nous paisatges, mai no pintats; fonts originals per a obres musicals a penes assajades. L'Amèrica del Nord ha tingut la seva odissea dels Pelegrins, les seves guerres per la llibertat, la seva conquesta del llunyà Oest, el creixement de les seves grans ciutats, la immensa varietat de la seva població i els seus paisatges. Són temes gloriosos i inspiradors. I, malgrat tot, són superats en colorit i varietat d'interès pels de l'Amèrica llatina, l'Amèrica llatina amb les seves romàntiques històries de conquistadors, les seves immenses i tangibles riqueses d'or i plata, les seves vastes i encara inexplorades terres; per l'enigma de les civilitzacions desaparegudes de les grans races inca i maia; per la riquesa de plantes, animals i pobles que existeixen aquí i no en una altra part; pels seus panorames bells i immensament variats. Tot això hi ha i molt més, que bastaria per ocupar tots els artistes del món durant segles en la seva mera descripció. Veritablement, no és per falta de temes

Cinc pintors nord-americans

Per MARGARET CROOKE DE LOPEZ

que les dues Amèriques han figurat tan poc en la història de les arts.

S'ha degut, doncs, a la manca d'artistes? A l'escassetat d'individus amb capacitat i sensibilitat artístiques? Malgrat de moltes opinions en contrari, no creiem que sigui aquest cas. A tota nació, a tota època hi ha hagut i hi haurà sempre ànimes nascudes amb sensibilitat per a la bellesa i la veritat i desitjoses d'expressar-les segons la seva pròpia manera. Sense entrar a discutir els orígens del fenomen del geni, no és exageració dir que artistes en potència neixen sovint aquí com en qualsevol altra part.

Gràcies a la seva sensibilitat superior l'artista posseïx un dels dons més estranys i valuosos que pot tenir un home: la percepció superior de la bellesa i la importància de la vida. És un do inalienable; l'infortuni no pot enfosquir-lo, l'edat i l'experiència no fan sinó augmentar-lo. Si les circumstàncies són favorables, pot aprendre a expressar-se a si mateix, i compartir-lo així amb altres, però no pot perdre'l mai mentri duri la seva vida. Semblant home té dret a ésser anomenat excepcional. Però, per excepcional que sigui, ha estat i és sempre en certa mesura dependent dels altres. Que ho negui tant com vulgui: molts dels factors i circumstàncies que l'han ajudat a ésser qui és foren creats pels esperits d'altres homes. La gran importància d'aquest fet gairebé no es reconeix; malgrat tot, és cert. Per a fer art cal quelcom més que l'artista en potència. Al món de l'art, com als altres mons, cap home no pot treballar sol. Un art no neix de treballar sol. Un art no neix «per se», no és la creació d'un sol individu. És la manifestació dels esforços combinats de molts homes. Sovint es revela en l'obra d'uns pocs. A ells va l'elogi. El mereixen per la seva superioritat sobre els altres i per la seva contribució a la cultura del món. Però quan sovint s'oblida o es deixa de percebre el gran corrent que els ha ajudat a pujar fins a la cresta de l'onada! Sense ells, no solament el seu triomf hauria passat inadvertit; és que mai no haurien arribat a ésser el que són.

Es veritat que els primers arribats a l'Occident no s'interessaven per l'art. Ni els que els seguien immediatament. Però seria una bogeria dir que en més de quatre segles d'emigració i fixació no hi ha hagut artistes en potència al Nou Món. Per què, llavors, el nostre silenci, la nostra lamentable falta d'ex-

pressioni, les nostres debils imitacions quan tenim tant de nou a descobrir? Observem el cas de Nord-Amèrica. Setanta-cinc anys endarrera podia dir-se amb veritat que els Estats Units no tenien artistes originals. Hi havia hagut alguns escriptors i pintors, homes de fama mundial, de gran talent i capacitat d'execució. Les seves obres són clàssiques ara: Washington Irving, Longfellow, Poe, George Innes i molts d'altres. Però encara sovint tractaren temes del país, a l'estil i la manera dels seus treballs eren senzill reflex de la cultura europea, i en tot (llevat en exemples ocasionals) estaven més en la seva casa al Vell Món que al Nou. L'Argentina també ha passat per una època de grans escriptors i pensadors. La seva presència és prova que no hi ha hagut pobresa natural d'enginyers en aquestes noves nacions.

Malgrat tot, després d'aquesta època d'artistes grans, però no originals, hi ha hagut un interval relativament llarg, una era de silenci, il·luminada sols per alguns noms passatgers; una era d'artistes, segons sembla de poca talla, i mancats de personalitat. Així que passa el temps veiem l'explicació d'aquest silenci. Veiem que a Nord-Amèrica, i probablement també a l'Amèrica del Sud, aquesta època d'aparent estancament ha estat una època de manca

de confiança en si mateix, de desenfundada imitació, d'adulació dels mètodes estrangers, de temptatives de representar escenes locals i idees locals per mètodes vells, amb el consegüent fracàs i manca d'originalitat. D'aquest fracàs ha nascut lentament un intens desig d'expressar aquestes noves idees d'una manera adequada i particular; però fins ara sense saber-se com es podria arribar a això. Tots els vells mètodes eren provats i se'ls trobava insuficients per a expressar totes les noves idees i temes que no tenien res a veure amb el Vell Món i les seves escoles.

una remuneració molt major en aquest camp, i així s'han perdut per al món purament artístic. Finalment, encara que fins fa poc el cinema solament podia ésser qualificat com una obra manifestació artística, la seva enorme atracció ha minat segurament l'interès públic, no solament al teatre, sinó també a les arts gràfiques. En progressar, no obstant, no solament ha arribat a merèixer el nom d'un veritable art, sinó a tenir un efecte benèfic sobre l'educació del gust del públic en general fins a aquest punt que ell mateix demana tipus més alts de bellesa i de tèc-

Frise de Thomas Benton (Nova Escola d'Investigacions Socials)

Al mateix temps, i això ha passat gairebé inadvertit, anava sorgint una classe econòmica i intel·lectual capaç d'apreciar un moviment original en l'art. Tal era la situació als Estats Units fa uns cinquanta anys.

Fa cinquanta anys que la màgica ploma de Walt Whitman començà a assenyalar el camí de la poesia als Estats Units; els seus versos eren confosos, a vegades inhàbils, sempre sincers i nous, tant en el seu estil com en el seu material. La seva obra es referia solament a coses nord-americanes d'una manera tan inconfusiblement original que assenyalaria una ruptura amb les tradicions literàries d'Europa. No fou ben rebuda al començament, però el seu poder i la seva originalitat donaren naixement a tota una nova escola de poesia composta per homes i dones que han escrit alguns dels més bonics i originals poemes de la llengua anglesa. La seva obra és poc coneguda fora dels Estats Units, perquè el seu interès és per damunt de tot local. Malgrat tot, gran part d'ella té la qualitat de la grandesa, puix que és al mateix temps immensament vigorosa i original. Avui els més grans poetes, entre els que viuen, de la literatura anglesa no són anglesos, sinó nord-americans.

El mateix moviment, més o menys, s'ha manifestat en la literatura en prosa. Encara que els països continentals tenen escriptors molt grans, Nord Amèrica, però, és gloria d'alguns que estan a la seva alçada, principalment escriptors nadius, interessats sobretot a pintar l'escena nord-americana d'una manera essencialment seva, sense cap dependència amb les escoles europees. L'increïble nombre de llibres nord-americans demostra que aquest moviment avança amb força vertiginosa. El teatre també ha fet enormes progressos. Els artistes nord-americans han estat reconeguts mundialment en ambdós camps, com ho demostren els recentis premis Nobel.

El desenvolupament d'un moviment original de pintura als Estats Units ha estat una mica més lent. Això pot deure's a diverses causes. Primer, és un luxe que poques persones poden donar-se. Mentre un llibre pot ésser imprès molt barat i assolir grans masses de públic, una gran pintura pot ésser apreciada solament per, relativament, poques persones. El mateix pot dir-se de l'escultura. Solament un Govern, una gran entitat o un propietari molt ric poden oferir un exemplar realment notable de les arts plàstiques. Als Estats Units, on fa dues generacions la riquesa estava relativament dividida en forma equitativa, semblants propietaris eren molt escassos. En segon lloc, les arts gràfiques han sofert seriosament per la competència comercial. No és exageració dir que molts grans artistes nord-americans en potència s'han dedicat a l'art comercial perquè obtenien

que no sentia la necessitat de la inspiració o l'educació continental. En la majoria d'ells, però, Burchfield enfurismà els modernistes i els conservadors acostumats a pintar la naturalesa amb els colors de rosa de l'impressionisme. Els seus temes eren els prosaics per insulars o per intrínsecament lletjos. A més a més, la seva obra no podia ésser qualificada dintre de cap de les escoles conegudes. Les seves experiències li havien ensenyat que encara les escenes més simples i vulgars estaven plenes de bellesa per als ulls comprensius, i per això les pintava tal com les veia. Dessota de la soledat i de la pobra monotonia del paisatge rural nord-americà, descobrí la inquietant grandesa dels vastos panorames de les prades, la noblesa de l'esforç i la immensa tragèdia de les vides estèrils, plaers baixos i ideals insatisfets dels seus habitants. Avui Burchfield és encara el poeta dels pobres de les grans regions agrícoles de l'Oest Mitjà, una de les comarques més típiques del país. Les seves obres són especialment notables per la seva fina composició.

No és excessiu de dir que, si no hagués estat per Burchfield, el més destacat, divers i vigorós dels pintors nord-americans, no s'hauria trobat mai a si mateix. Thomas Hart Benton, des de la joventut, demostrà grans dots com a pintor. Als 19 anys, anà a París a estudiar. Amb prodigiosa energia aprengué, practicà i refusà tots els mètodes de les escoles europees en voga. Descontent, retornà a Nord-Amèrica, on es trobà amb Burchfield, i aquest li ensenyà les vastes possibilitats de l'escenari americà, i la forma d'adaptar els seus coneixements tècnics als fons nadius. Observant els pintors d'Ohio que cercaven interpretacions per a l'Oest Mitjà, Benton resolgué dedicar la seva vida a la construcció d'una història pictòrica completa dels Estats Units, empresa colossal. D'aleshores ençà s'ha convertit en el pintor més àmpliament discutit a la Unió. El seu art és una veritable escomesa contra les tradicions acceptades de la pintura i contra les idees preconcebudes de la bellesa, no solament pels seus temes, sinó també pel seu estil.

En primer lloc, pinta escenes actuals i personatges vius. Cada any fa una expedició per l'interior del país. Ha viatjat per tots els mitjans coneguts de locomoció, des dels grans centres industrials a les regions més remotes. En cada una d'aquestes excursions traça centenars d'esbossos que guarda i utilitza després en les seves obres acabades. Tota figura que apareix en les seves pintures és tret d'un esbós autèntic d'aquest tipus. «Cow-boys», muntanyencs, professors, miners, treballadors industrials, indis, negres, homes d'affers, dones de la societat i del camp, tot està tret de la vida real. En aquestes figures en la representació d'escenes de la vida nord-americana, infinitament variades, escenes que mai no han estat reproduïdes abans pel pinzell d'un artista: escenes de crim, de violència, d'activitats industrials, de vida nocturna a les grans ciutats, de tasques agrícoles.

En segon lloc, ha iniciat nous mètodes tècnics. Realitza aquestes obres com immenses pintures murals, però d'un nou tipus. En contra de la idea convencional d'una pintura mural com un ornament per a una paret llisa, Benton dibuixa la paret tant com la pintura, combinant ambdues. Per això les seves obres murals es converteixen en poderoses projeccions i retrocessos a l'espai, que produeixen un efecte tridimensional difícil de descriure o reproduir en fotografia, però que en resulta un augment de perspectiva i, per consegüent, de vida. A més a més, per tal d'obtenir major efecte encara, Benton habitualment exagera les característiques prominents dels seus personatges, de vegades fins el grau de la caricatura. Hi ha en aquestes obres, molt vigoroses, certa gosadia que xoca a aquells que les contemplen per primera vegada. Als crítics que s'han queixat que les seves immenses pintures són grolleres i molestes, Benton els respon: «Representen els Estats Units, que també són un país característic i no sempre de bon gust.» Siguin o no boniques, l'energia i l'originalitat de pensament de les seves obres han tingut un efecte estimulant sobre molts pintors joves. A aquests, Benton sempre els encoratja a cercar llur pròpia manera d'expressió. Fins ara, Benton ha creat diversos quadres murals de destacada significació en l'art modern. L'últim i més impressionant, és «The History of the State of Indiana», pintat per a l'edifici d'Indiana en l'exposició «Un segle de progrés». Aquest quadre mostra una certa moderació del seu estil, potser massa exagerat i tècnic, i una major qualitat decorativa.

Les pintures de John Stewart Curry són d'un altre tipus. Com Burchfield, és un pintor de la vall del Mississipi. Després d'estudiar al país i a l'estranger, ell també decidí dedicar els seus esforços a representacions típiques de

«Gòtic americà», per Grant Wood

L'escenari nord-americà, segons la seva pròpia manera. Per bé que realista, les seves obres tenen un toc de poesia que brolla del seu amor i simpatia per la seva regió natal. Com Benton, treu els seus temes de tipus autèntics. Els més notables dels seus quadres són una col·lecció d'escenes que pintà seguint un d'aquells viatges en circuit que constitueixen la delícia dels habitants dels pobles de l'interior. «The Tornado» és una descripció vigorosa d'un esdeveniment comú a les vastes planícies de l'Oest Central, escombrades per les tempestes. L'any passat Curry es dedicà també a la pintura mural, i rebé l'encàrrec, amb Benton, Wood i Marsh, de decorar alguns dels edificis governamentals de Washington.

Grant Wood, un altre producte de l'Oest Mitjà, és, després de Benton, un dels pintors més originals de Nord-Amèrica. Com molts dels seus compatriotes, desconfiant de l'ensenyament local, estudià a França. Tot i això, els capricis moderns com el cubisme i l'«expressionisme» mai no el preocuparen, per bé que arribà a pintar estudis impressionistes força acceptables. En tornar a la seva terra natal es transformà ràpidament en un artista de les tendències més originals. Els seus estudis dels antics alemanys i flamencs li inspiraren la idea de retratar la gent del seu Estat nadiu, Iowa, amb la destreza detallada que mereixien aquestes figures simples, sense adornament. Aquest estil ha resultat un mitjà tan adient per a la representació d'aquells tipus, que les seves obres estan esdevenint ràpidament clàssiques, i al seu entorn s'ha format una escola de pintura que atreu molta publicitat. «American Gothic» i «Dinner for the Threshers», són probablement les seves obres més famoses, però moltes altres estan penjades avui a les parets de nombroses cases i galeries de tot el país.

Reginald Marsh és important sobretot, entre aquests pintors, com un producte de la ciutat. Benton ha pintat les ciutats amb un cinisme que demostra que no les ama. Marsh, al contrari, ama veritablement Nova-York i els grans centres urbans. Pinta Harlem i el Bowery, les revistes còmiques barates i les platges públiques, amb franca sensualitat. Li plau l'exposició dels encisos de la carn en forma comparable a la de Renoir, i té un sentit de l'humorisme i de la vulgaritat de la vida de la gent ordinària igual al de Hogarth. Ha desenvolupat una originalíssima tècnica de pintar amb vels transparents que produeix un notable efecte lumínic, però que dissortadament no es conserva bé a la fotografia.

Ultra aquests artistes, n'hi ha molts altres als Estats Units que, si no han arribat a les posicions de primera importància, ofereixen interès per l'originalitat de llurs temes i llur tècnica. Varien molt en l'elecció dels assumptes i en els estils, però tenen dues qualitats en comú: originalitat i desig veritable de representar la vida típica de llur país nadiu. En oposició als moderns pintors mexicans i russos, es preocupen més per la visió concreta que per les teories. Això no és sinó natural en un país en el qual els fets són més importants que les abstraccions, l'activitat més important que les cavil·lacions i on allò individual segueix essent el suprem.

Es veritat que l'impressionisme i les escoles derivades de pintura moderna no han estat una invenció del Nou Món. Amb tot, han vingut com una benedicció a l'Occident. En descartar els vells «standards», han posat aquests joves països en un peu d'igualtat amb les nacions velles, i ens han alliberat de la temença de trencar amb les tradicions. El descobriment del valor de la claredat i la simplicitat, i de la importància de l'expressió de la idea i l'emoció tant com la simple representació de les figures en la pintura, promet assolir la seva veritable atmosfera aquí, més bé que a Europa. La prova és que, mentre a Europa, després del primer corrent del descobriment, la pintura moderna degenerà ràpidament en una multitud de cultes i capricis teòrics, com el dadaisme, el cubisme i el futurisme, els nostres pocs artistes nord-americans que no són simples copistes mantenen una actitud més conservadora. En general, tant a l'Amèrica del Nord com a la del Sud, els artistes moderns reconeixen el valor d'un procediment més conservador i natural; al mateix temps experimenten i donen continuament contribucions originals quant als temes, el material i la tècnica.

L'artista, més que qualsevol altre home, ha d'ésser individualista, i solament podrà assolir originalitat atenint-se a coses experimentades per ell mateix. La capacitat per a l'apreciació de l'art és propietat universal, que no està limitada pel temps ni la nacionalitat. Però la producció de l'art és una ocupació intensament local i personal. Cap suma de còpia ni teorització abstracta no pot reemplaçar la realitat fonamental de les idees personals i originals, i cap artista no pot representar

adequadament sinó allò que coneix per experiència personal.

Per aquesta raó, i encara que els seus esforços puguin no haver arribat al punt definitiu, ni les seves obres a la categoria de veritable grandesa, aquests nous artistes nord-americans tenen molta significació. L'obra proclama categòricament que no solament en literatura, sinó també en les arts plàstiques, una nació americana ha assolit intel·lectualment la seva majoria d'edat i està en vies de marxar pel seu propi camí. Amb la seva originalitat, el seu entusiasme per a experimentar, i amb els dilatats panorames dels continents de l'Occident per a inspirar-se, homes d'aquest coratge intel·lectual poden anar molt lluny.

Aquí també, a l'Argentina, hom pot observar els signes preliminars de semblant moviment independent. Suggerim que aquests cinc pintors nord-americans mereixen l'atenció dels seus col·legues argentins, no tant per la grandesa de llurs obres com per llur valor com a pioners. Ara que cada dia Europa marxa d'una manera més insegura, cal que els nostres artistes cerquin inspiració en llurs propis països. No acceptem el valor universal d'altres obres com una excusa per a copiar-les. Podem aprendre molt del Món Vell; però no ens hem d'afectar massa als assumptes i als models de l'Antic Continent. Hem de trobar allò nostre, si hem de crear quelcom de valor. El gran art té sempre un element d'originalitat. Aquí, en aquests països joves, hi ha molt de tradició, bell i important, que les noves generacions no han vist i que les velles estan oblidant. Hi ha molt també en el present, que serà la història del futur. Cal que els nostres artistes ho descriguin, abans que hagi passat per sempre més, i no disminuim llurs esforços. Ha arribat el moment d'expressar-nos. Avui, l'esperança del món està posada aquí, a l'Oest. El propòsit dels artistes americans, tant del Sud com del Nord, ha d'ésser posar a l'abast de tothom el missatge del Nou Món: un missatge de llibertat i d'esperança, un missatge de coratge no estèril, de bellesa no artificial, de vida no destructora, per més ruda que sigui en les seves manifestacions, sinó constructiva. I no existeix una tradició més noble que aquesta.

LA MUSICA

CARTA DE LONDRES

La vida musical a Anglaterra

I
Durant molts segles, la vida musical britànica quedava en segon terme, en tots els aspectes, davant la del Continent. Des de l'acabament de l'època de l'última música anglesa autòctona, l'òpera entorn de Haendel i de Purcell, s'ha de constatar una esterilitat perpètua en la producció musical d'Anglaterra, que, només en els temps més recents ha començat a ésser superada.

El factor sociològic de la vida musical anglesa és, invariablement, la mateixa capa: la «bona societat» anglesa del «gentry», de l'alta burgesia i de l'aristocràcia — un crític extraordinàriament conservatiu i d'un horitzó bastant limitat! Aquest «Complete gentleman», amb la seva reserva puritana, estretament lligat a la tradició i la cerimònia, però, al mateix temps, indescriptiblement racionalista i refinat en els mitjans per al manteniment i l'expansió del seu poder burgès, no ha estat mai una veritable força motriu per a una vida artística progressiva.

D'altra banda, la petita burgesia, tan important a tota la resta dels països burgesos, per a la vida musical, viu a Anglaterra en una esfera de superficialitat i falla d'iniciativa sorprenents, conseqüència de l'educació i d'altres influències estatals. Adhuc es pot parlar, per referència a aquesta petita burgesia anglesa, d'una veritable peresa de pensar, conseqüència, igualment, d'una política sistemàtica per part de les classes dominants des de

250 anys, les quals sempre han procurat anihilar el sorgiment de tota mena de contradiccions ideològiques, fructíferes per a un avenç de la civilització anglesa. L'«Empiri» inspira a la petita burgesia un orgull increïble. Al mateix temps se li imposa un horitzó molt limitat per a la seva pròpia «private life» («vida particular») i tota l'educació oficial la porta cap a un

tesors de consumir música, mentre que llur força productiva és bastant escassa. Estan sempre disposats a sentir tota mena de música, sense, no obstant, penetrar-hi molt profundament...

Llur distanciament en criticar és sorprenent; moltes vegades no valoren, sinó que només estan constatat apassionadament i amb un gran sentit de superioritat.

Al costat dels concerts públics, les execucions particulars a les cases de la gent rica ocupen un lloc d'importància. Constitueixen una espècie de punt inicial per a la presentació d'un virtuós, que es vol fer un nom. Moltes vegades, els invitats entenen encara menys de música que els oients d'un concert públic. «Molt bonic, en efecte», exclamen després de l'execució. «Voleu un altre vas de whisky?». Però de totes maneres, el músic és tractat amb molta dignitat i reverència.

El contingut del programa és molt variat. Evidentment, es toquen les obres «standard» dels grans mestres clàssics. Però el repertori principal es basa en productes més fàcils del gust mitjà, amb una certa preferència d'obres «made in England». La preferència dels anglesos pels grans poemes simfònics és coneguda.

Els preus són, en general, bastant elevats. Això permet una selecció bastant rigorosa del públic entre les capes més acomodades de la societat. Esmement, a més, el gran nombre de concerts a les barriades, a les petites ciutats i als pobles, i l'afició dels anglesos pels concerts de Conservatori. N'hi ha molts més que altres països; al costat de la seva importància com a «reclam» per als Instituts, tenen la funció de preparar els alumnes per a una possible actuació a l'estrada de la sala de concerts.

L'OPERA

La segona forma específicament burgesa, l'òpera, és un gènere molt menys essencial per als anglesos i, en general, només qüestió de una minoria molt reduïda de la societat. Els preus de les entrades són extraordinàriament elevats. L'empresa més antiga i més prestigiosa, l'Òpera del Covent Garden, fou recentment reorganitzada. Només s'hi contracten els «stars» més coneguts; es paguen els honoraris més fantàstics; només es representen les òperes del gran repertori clàssic, de tant en tant, Puccini i Strauss. Les entrades són tan elevades, que no hi ha cap perill que hi pugui entrar l'home «profà» del carrer. El negoci es limita als vells clients de bona solvència financera: els lords, comtes, sirs, etc. D'experiments no se'n fan.

Només hi ha una excepció: l'empresa d'òperes Sadler's Wells, que funciona amb preus populars i representacions amb artistes mitjans. Es tracta d'una empresa capitalista, que cultiva una mena d'art proletari primitiu, però amb una façana més o menys burgesa.

PETER BAKER

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

és el millor setmanari humorístic antifeixista

Henry Purcell (1658-1695)

concepte de superioritat freda en el «business», a una consciència molt despectiva del seu propi valor, de manera que els problemes socials, tan apremiants a altres països, ni arriben a commoure la seva existència.

L'astúcia insuperable, la consciència ferma dels seus propòsits i la brutalitat sense exemple d'un règim capitalista fan que els seus súbdits són, al mateix temps, el reaccionari espiritualment més mandrosos i els ciutadans més orgullosos! No ens fa de sorprendre gaire, doncs, que en aquest terreny, una vida musical activa no es pogués desenvolupar.

EL CONCERT PUBLIC

Les formes principals de l'organització musical britànica són les següents: el concert públic, l'òpera — aquesta forma més aviat accidental, és a dir, com a música escènica per a peces teatrals —, la música de les esglésies.

El concert públic té a Anglaterra una tradició curiosa. Anglaterra ha produït aquesta forma de l'organització musical en la qual un públic anònim podia comprar, a canvi d'una entrada, la mercaderia «fructuosa de música» i a través de la qual, d'altra banda, el virtuós trobava un camp d'acció il·limitat.

L'any 1762 fou oberta, per primera vegada en la història del gènere humà, una empresa de concert permanent; el seu iniciador fou, ben característicament, un gran burgès, l'industrial de carbó Thomas Britton (el «Kapellmeister» n'era John Banister).

Això era encara abans de la paralització dels esquemes socials; car l'antiga Anglaterra havia estat en molts aspectes a l'avantguarda de l'evolució social. L'època de la reducció de les activitats musicals als valors tradicionals i la seva inferioritat progressiva davant de la vida musical continental feia conservar, no obstant, l'afició al concert públic. Aquest últim era i és encara actualment l'eix i la justificació suprema de tota la vida musical a Anglaterra.

El nombre d'associacions de concerts, clubs de cant, societats filharmòniques, etc., és interminable. Cada setmana es publiquen paquets immensos de programes. Virtuoses nacionals i estrangers van i vénen ininterrompudament. Sembla que un dels trets característics de la mentalitat dels anglesos consisteix en el fet que són insaciabls en qües-

POESIA

Cançó de la noia enamorada Cançó de l'hora temuda

Glossa malloquona

«O, Miquel, o, Miquel!
que més fariem d'envant
si jo t'agradava tant
com tu m'agrades a mi.»

I

No m'escau d'anar al darrerà
de cap vidu ni fadrí,
ni de fer la posturera,
ni ser flor de tarongí.
Ara amor prou va filant
l'esperança de l'ahir...
enc que no t'agradí tant
com tu m'agrades a mi.

II

Prou que en sóc de recatada
i abscondeixo el meu patir.
Prou que faig la desmenjada
com si amor no em fes glatir.
Les cançons que vaig cantant
són cançons de sereni...
enc que no t'agradí tant
com tu m'agrades a mi.

III

Quatre brots de farigola
em perfumen el camí.
L'esperança que se'n vola
m'espona per seguir.
I camino delirant
car la joia s'abscondí...
puix que no t'agradó tant
com tu m'agrades a mi.

I
Quan la llum és ben encesa
i tremola el cirerer,
i la fruita ja vermella
diu la joia del terer,
hom teixeix la melangia
amb filades de daler,
satalia,
rosa blanca i claveller.

II

Entre blats esponerosos
mil roselles flamejants.
Orenells prou neguitosos
punxen l'aire amb els seus cants.
Les vernedes són manyagues
de sentors embriagants...
si divagues
entre verds reverberants.

III

Ja s'esbranca la pomera
sota el pes del fruit madur.
I la vinya degoteja
gotellims d'or del més pur.
Si la tarda és somnolenta
i és velat el blau atzur,
ai si et tempta
un desig quelcom impur.

IV

Quan la tarda ja declina
i el ponent és tot encès,
si prop teu dus a l'amiga
i delires aquell bes...
fuig de l'hora perillosa
car és l'hora que atrau més,
si et fa nosa
recordar-ho sempre més.

ANGEL PONS I GUITART

TALLER DE FOTOGRAVAT COL·LECTIVITZAT
ANTONI MARTÍ
AVINYÓ, 19, PRAL. TELÈF. 17047

Aquest número ha estat passat per la censura

Combatents de l'Exèrcit Roig

L'HOMME DEL CAPOT

Està ajagut, entre dos monticles, en una rasa que ha cavat ell mateix amb una pala. Des de lluny, com des de prop, es confon amb una ratlla grisa; solament les sabates es perceben un xic, on no arriba el capot. Les cames tenen més calor sota el capot i tal vegada d'aquesta manera no seran visibles des de l'avió. Almenys, així li sembla a aquest home ajagut a la planura un xic ondulada.

El capot gris. Sí, ell encara. Encara l'home del capot gris, el soldat, està ajagut amb el rostre enfonsat a la terra tardor i pantanosa. Amb el rostre enfonsat; per això no és visible. D'espalltes, un soldat com un altre qualsevol. Estigué així ajagut en la guerra civil, com en la guerra alemanya i en la japonesa.

Un soldat. Un soldat rus. La bèstia grisa. Un home miserable, un home condemnat, arrencat de la vida. Orfe, sense pertanyer a ningú més que a la caserna. Al poble li ha fet sempre llàstima el soldat i ha inventat molts adagis que expressen aquest sentiment de commiseració.

«Cap de soldat és com herba sota la pluja.»

«La vida del soldat és una desgràcia alegre.»

«Els soldats són com el nens: un timbal els diverteix.»

«Un soldat, un altre soldat... ¿D'on vénen? Es clar, l'un fa néixer l'altre.»

«S'afaita amb una alena i s'escalfa amb el fum.»

L'home del capot gris hom l'ha considerat miserable, no solament físicament, sinó també des del punt de vista moral.

«El soldat no té butxaques, però no hi ha res que no pugui amagar.»

«No hi hauria aquí un soldat? Si ha desaparegut alguna cosa, aquí hi havia un soldat.»

El soldat rus, per als camperols, era no solament el lladre, sinó el buscarraons.

«Allò que el soldat no s'emporta, ho destrou.»

A més a més, en opinió del poble, un soldat no pot sinó robar. El contrari no seria natural. Els refranys dels camperols justifiquen el robatori del soldat com quelcom sobrenatural.

«Per a un soldat no és un crim prendre.»

«Si el soldat no roba, d'on ho treurà?»

El soldat és carn de canó, un ésser brut i estúpid, un automàta humà. Per un plat d'escudella matarà un altre miserable com ell d'altra nacionalitat. O, si li ho manen, apunyalà els seus germans obrers i camperols.

I ell, aquesta primitiva unitat de combat, aquesta molècula de capot gris, està sempre ajagut amb la cara enfonsada en la terra? I està esperant que li manin matar o morir en silenci, o, a la millor, al crit d'hurra!

Sempre està així ajagut; però què ha canviat?

L'home del capot s'aixeca. Immediatament va a girar-se i ens mostrarà el seu camperol rostre terrós, flac, amb la seva ridícula barbeta russa.

Però no. Aquest no té barba. L'home del capot s'ha girat. Porta una estrella roja al casquet. Està ben afaitat i mira amb un somriure tranquil.

«Camarada comissari, no teniu els últims diaris?»

«No, company; per què els vols?»

«M'interessa molt saber si els nois han volat fins a Amèrica o no. Es indignant la manera de portar-nos els diaris. Jo mateix vaig a publicar un solt per protestar.»

No; aquest no és un soldat de l'antic exèrcit tsarista; és un combatent de l'Exèrcit Roig.

El soldat tsarista ha mort, ha desaparegut. Ha desaparegut per sempre d'aquells llocs on en altre temps estava la Rússia tsarista, i en el seu lloc ha nascut una raça completament nova, d'hommes nous.

A la guerra civil lluitaren obrers i camperols que acabaven de venir del front imperialista i eren esclaus en capots grisos que havien trencat les cadenes i tornat l'arma contra el veritable enemic en lloc de l'imaginari. Esclaus que, com prengueren la viva alegria de la lluita de classes. Tingueren un odi desenfundat pels subjugadors d'ahir. Per això lluitaren amb tant d'aferrissament i força inesgotable i a més a més amb tanta habilitat els obrers i camperols en la guerra civil, quan hagueren d'aixecar l'arma per la seva pròpia veritat i no per la veritat de Déu i del tsar. Aquest combatent de l'Exèrcit Roig que ara està a la rasa, és un home d'una nova categoria. La guerra civil la veié solament en la seva primera joventut; ha entrat a l'Exèrcit Roig sota el nou règim soviètic, contrari al de l'antic soldat. Sí, vistos d'espalltes, els nous capots grisos

s'assemblen als antics; però no miris d'espalltes el combatent de l'Exèrcit Roig. Mira'l a la cara. Veuràs la imatge del lluitador d'una nova època, d'una nova classe.

Resulta que l'home no està ajagut a la terra nua. Sota d'ell hi ha un petit matalàs de palla, lleuger, però resistent. Durant la marxa pot enrotllar-lo i colgar-se'l a l'espallta, junt a la motxilla. No és molt pesada, però pesa una mica; amb tot, però, augmenta la càrrega del combatent. Sobretot cal recordar-se que, a més a més de l'equip regular de l'antic soldat, el combatent de l'Exèrcit Roig porta un sac bastant pesat amb la metàl·lica careta contra els gasos. El matalàs no és obligatori, és voluntari; malgrat tot, el porten gairebé tots.

A més a més de l'equip material, el soldat roig porta en ell un cert bagatge espiritual. Es pot dir sense exagerar que els coneixements d'un combatent soviètic són tan sols un xic més petits que el d'un tinent tsarista. I, sovint, esdevé que no són més petits. I, a vegades, fins i tot en té més.

Quant als coneixements militars, el combatent de base de l'Exèrcit Roig sap tres o quatre vegades més que l'antic soldat rus.

Comprèn conscientment els mètodes, bastant complicats, de la tàctica militar.

Ha après a manejar una metralladora.

Coneix els mètodes del combat de posicions.

Sap utilitzar els nous mitjans tècnics de lluita i també defensar-se'n.

A més a més dels coneixements militars té també coneixements polítics.

Senzillament: té una cultura general.

En aquest sentit, al soldat roig ni tan sols se'l pot comparar amb el soldat tsarista. L'últim marmitó d'una flequeria militar actual podria lliurement donar lliçons en un batalló de l'exèrcit tsarista.

Del senyor soldat es podien esprémer, emprant molta pressió i amenaçant amb el puny, algunes síl·labes sobre la bandera sagrada, sobre el tsar i la pàtria, sobre l'enemic exterior i interior.

El nostre soldat roig pot, encara que utilitzant paraules senzilles, parlar comprensiblement de la construcció de l'Estat soviètic; de les seves lleis principals; dels principis econòmics de la construcció socialista; de les relacions entre els obrers i els camperols i de la lluita de classes a la vila; dels koljoses; de la cooperativa; dels Sindicats, i de la lluita revolucionària a Occident.

Això, un soldat sense partit. El membre del Partit afegirà, a més a més, quelcom sobre la Internacional Comunista; sobre les desviacions de la línia general leninista; sobre el Socors Roig Internacional, i sobre les decisions dels Plens del Comitè Central. ¿Es podria preguntar, ni en somnis, encara que no fos més que la centèsima part, quelcom llunyanament semblant, per la qualitat i per la quantitat, a l'antic possessor del capot gris, al soldat tsarista?

Durant el règim tsarista el servei militar era un treball forçat. Els obrers i camperols passaven durant diversos anys a ésser propietat completa de la dictadura militar de la noblesa. I precisament com a treballs forçats, com a l'esclavitud, era acomiadat l'home que partia cap al servei militar.

Servir a l'exèrcit era pitjor que viure en la situació més pobre o en la d'un sense feina de la ciutat.

Al país soviètic, on els amos de l'Exèrcit dels treballadors són ells mateixos, el capot gris té un sentit completament diferent. Aquí, l'Exèrcit és la Universitat popular, més accessible, i per això més volguda per la massa camperola, gairebé en la mateixa mesura que ho és per la classe obrera.

A l'Exèrcit Roig ingressa el noi vilatà quelcom salvatge, i torna un home valeros, actiu, amb tot un bagatge de tota classe de coneixements polítics sobre assumptes de veterinària, sobre adobs químics, sobre els negres oprimits, sobre l'emprèstit camperol, sobre l'oficina de reclamacions i sobre el general Franco, amb els seus mercenaris.

Tot això penetra en el soldat roig no en tres o quatre anys de servei, després dels quals el soldat tsarista seguia éssent un home totxo. Dos anys per al soldat ras canvien els trets de l'home.

Per això el soldat roig no se sent més baix, sinó tot un cap per damunt del camperol mitjà, encara endarrerit i obscur, que el rodeja i que l'envia al servei militar. Es manté a l'avantguarda; és defensor de nous costums i de noves formes col·lectives de l'economia camperola; és qui impulsa la seva vila cap endavant, cap al socialisme; ell és qui la remou, tant durant el servei militar com durant les seves curtes visites.

Però el país envia aquest noi, viu i ple de cultura, no solament perquè aprengués l'abecé polític; no solament

Per M. KOLTZOV

a estirar-se, prudent, sobre un petit matalàs de palla. Tot això és poc. L'home del capot ha de defensar per damunt de tot la seva classe.

Com lluitarà aquest nou combatent? Complirà amb el seu deure?

Naturalment; en l'hora decisiva, quan s'alteri la pau, l'Exèrcit Roig complirà brillantment el seu deure històric. Defensarà el primer Estat obrer del món. Vencerà, car històricament ha de vèncer la nova classe, que enderroca les velles classes. Noves derrotes cauran, sepultant sota les seves runes tots el que s'oposen en el camí combatiu del proletariat...

Però... aquesta suma de victòries no es compon únicament de l'addició de fets heroics. Ningú no garanteix ni pot garantir que a l'Exèrcit Roig tots, sense excepció, seran herois. Seria absurd proclamar aquest hurra, heroisme!

I és que adhuc aquí, en les maniobres de Babruisk, tingué lloc un cas, únic, certament, però característic.

Durant un combat simulat, indicat solament per moviments de les unitats de l'Exèrcit i l'espèctec de coets, es presentà a l'Estat Major del regiment d'Artilleria dels «blaus»... un desertor dels roigs. Declarà que es trobava malalt i que havia decidit lluitar-se com a presoner. Si en les maniobres és tot com en la guerra, hi haurà d'haver també presoners i desertors. No és cert?

El combat era fingit i sense perill. El soldat roig desertor era, sens dubte, un covard perillós. Els «blaus» s'alegraren poc amb el seu trofeu viu. Lliuraren el soldat roig al Tribunal. I és just. Si el combatent s'hagués sentit malalt, s'hauria pogut dirigir al lloc de socors del seu exèrcit. Però, pel que es veu, insegur de poder convèncer els mèdics de la seva malaltia, preferí lliurar-se tranquil·lament com a presoner de l'enemic.

Durant la guerra civil, com és sabut, hi hagué molts desertors. Però és que únicament les derrotes temporals de l'Exèrcit Roig feien néixer els desertors? No; no solament elles.

La fugida del front és comprensible, lògicament solament quan hi ha on fugir. A la rereguarda dels batallons roigs hi havia la vila i la ciutat, llavors gairebé tocades pel laberint socialista. Al desertor el rebia la vila plena de kulaks. L'atruït als seus braços grans bandes de desertors semblants, dispersats pels boscos; li oferia refugi el complicat laberint de barris encara no proletaritzats de la ciutat, de les administracions de cases i institucions d'ensenyament encara burgeses i contrarevolucionàries, i dels altres nombrosos nius, encara no destruïts, de l'enemic de classe.

En la futura guerra es conservaran, naturalment, encara les categories de covards. Tampoc faltaran a l'Exèrcit Roig. Però on aniran aquests covards? On fugir?

No hi ha lloc on fugir-se.

Cap als «blaus»? No; no podrà ésser de cap manera. La guerra serà cruel i irreconciliable. No existirà cap humanitat, cap misericòrdia o cavalleritat militar en la guerra contra la classe obrera. Trobarem en l'enemic una crueltat fanàtica. No demostra això ja la conducta dels xinesos blancs durant els nostres lluegers conflictes «de tanteig» a la frontera de Manxúria? Els roigs no tindran perdó per part dels exèrcits de qualsevol altre color!

Fugir a la rereguarda dels roigs? No; això tampoc podrà ésser. Si la guerra esclatés avui mateix, ningú prestatària refugi a aquest soldat roig amb el seu petit matalàs, en el cas que és fugués de la posició. Actualment, una espessa xarxa bolxevic cobreix tota la vida del país, i en cada porus ha penetrat l'indestructible bacil del comunisme. El Partit, els Sovièts, els Sindicats, l'organització de les joventuts comunistes, les organitzacions voluntàries, l'escola, la cooperativa, els koljoses, tots aquests trepants han penetrat en totes les direccions del terreny. Fins i tot, l'enemic de classe aïllat té dificultats per amagar-se d'ells; és que és possible crear tota una situació d'ajut moral als desertors, a la traïció al front? On s'amagarà el covard fugitiu? Adhuc si l'ama d'una casa l'amaga, és que pot estar segur que la filla de l'amo, membre dels pioners, deixarà de descobrir el fugitiu, deixarà de lliurar-lo cobert d'oprobri?

Darrera de l'home del capot està el país del socialisme en construcció. A l'aldea natal està el koljose, la columna de tractors, de cèl·lula del Partit i el Cercle de la Societat de Defensa Aèria i Química. Podrà amagar-se un desertor entre ells?

Enfront d'ell, els comandants feixis-

tes, bestialitzats, ensenyant-los les dents, plens d'odi.

I el nostre combatent no es lliurarà al pànic ni quan la por enterboleixi per un segon els seus ulls. I és que la covardia no és un tret fonamental del caràcter humà. Es solament una funció variable d'un estat psíquic general. Si entorn al soldat roig i a la rereguarda hi ha una forta solidaritat de classe, ajut moral i fermesa fraternal, l'home del capot aixafarà dintre seu el covard i avançarà sense por cap al foc. Davant la seva mirada vencedora tremolaran els espantats ramats de soldats del vell tipus que encara es troben sota la hipnosi de la dictadura burgesa. La consciència dels esclaus del capitalisme despertarà; despertaran entre ells els obrers i camperols revolucionaris, i passaran a les nostres files com a germans.

Es dona el senyal de descans. L'infant del capot s'aixeca de la seva rasa. Embollicat curosament el petit matalàs de palla, se'l carregà i emprengué la marxa cap al riu, on està l'aldea. Allí l'espera el repòs, el foc, les cuines.

Al carrer de l'aldea hi ha molta gent, moviment i rialles. Està plena de capots grisos de tots els tipus i de tota classe d'armament.

Heus ací la Cavalleria. Cada un d'ells és un home atrafegat. No li és tan fàcil ajeure's a dormir. Té a la seva cura el cavall, els arnesos i la cadira, les galledes, el fenàs i les armes...

Mentre estens a la cleda tot l'equip; mentre dones menjar al cavall i el neteges; mentre li poses una compresa en la seva pota esgarrinxada, passarà la tarda, acabarà la nit i gairebé no hi haurà temps per dormir una mica damunt d'aquest ampli capot gris de Cavalleria. No és possible apressar-se. Això pot fer-se en la lluita, muntant a cavall; però en el descans cal fer-ho tot per ordre i sense presses.

Els sapadors ho fan tot amb rapidesa, corrent. Mengen i dormen amb el mateix ritme que construeixen els ponts. Entre els sapadors hi ha un gran percentatge d'obrers. El treball, la construcció, la tècnica, tot això s'uneix

i fon en una col·lectivitat que treballa unànimement. Per això elogien amb tanta freqüència els sapadors roigs i aquests tenen ja el costum de somriure tranquil·lament com a resposta.

Heus ací els artillers. Aquests, abans d'apropar-se, tenen també un gran treball amb la seva mecànica. Les seves màquines són, potser, les úniques de les quals plora la indústria soviètica la seva manca d'activitat. Però el dia que hagin d'actuar les màquines d'Artilleria exigiran d'elles el mateix que de les altres màquines. Quina desgràcia si l'engrassament no està en ordre. Més val anar-se'n a dormir dues hores més tard que provocar aquesta desgràcia...

Els homes de capots grisos es dispersen, asseguts i ajaguts, als jardins, sota els arbres. A les branques maduren les pomes. Tota la Rússia Blanca està plena de jardins de pomeres. A la Rússia Blanca hi ha grans manobres militars. I heus ací que els camperols, els Sovièts d'aldea, les organitzacions camperoles del Partit, no creuen els seus propis ulls, no surten de la seva estranyesa. L'Exèrcit no toca les pomes: ni una sola!

Marxen pels camins, al costat dels horts, i no entren ni toquen.

S'aturen per descansar a les aldees, i no toquen res! Entren als jardins, estan asseguts, dormen sota els arbres, i no toquen res!

Els camperols riuen felços. El soldat no arrenca les pomes! I no cal parlar de les patates o altres fruits. Convides un soldat a menjar patates... i et dona diners! També han ajudat a recollir el fenàs; han guarit el cavall; organitzen el koljós. Quins soldats aquests!

No; no són soldats.

D'espalltes, és cert que s'assemblen als antics. També vesteixen capot gris, com aquell altre esclavitud, miserable, i lladre, i totxo, i desgraciat, i pervers.

Però de cara és un altre. És un combatent de l'Exèrcit Roig.

Lluita per una altra causa. Pel seu, ell mateix es pertany,

De com és jutjada Catalunya per un escriptor anglès

(Ve de la pàg. 8.)

Catalunya pot aportar una contribució de primer ordre a la prosperitat hispànica i a la cultura ibèrica, no com a pallid reflex de Madrid, sinó com una entitat que combina quelcom de la limpidesa i de la llum d'aquell pensament grec de primer arribà a les seves costes amb el progressisme d'un poble que s'ha mantingut sempre en contacte estret amb els moviments europeus i ha sabut fer la indústria bella. Econòmicament, Catalunya obtindria beneficis dubtosos amb la independència. El que produeix en agricultura és una mera fracció del que consum, i la seva prosperitat, que depèn en gran part de les matèries primes importades, no podria ésser sinó ofegada per les tarifes duaneres. Toca a Madrid, de fer el gest que garantirà el desenrotllament complet de la iniciativa de Catalunya i deixar que els catalans cooperin alegrement al benestar del país conjuntament. L'alienació de simpaties és tal vegada el crim més gran que el modern estadista pot cometre.

A València hom sent una parla que, per bé que s'acosta més al castellà, encara en dista molt. És un català que mira cap al Sud en lloc del Nord, influenciat menys pel francès i més pel castellà. La terra, amb els seus tarongers i llimonars, un paisatge daurat sota un cel de primavera, és com una transició vers Andalusia, on els fets crus de l'industrialisme són incapaçs d'aclimatar-se i la vida és color i música. Els àrabs hi trobaren la vida plaent i enviaren els Berebers cap al Nord a lluitar per l'existència.

JAUME QUADRES

CANISERIA
FITO
PARCEL·LON
CANISER
ESPECIALISTA
EXIT EN LA VIDA
JAUME I. 4A
Telèfon 11655

Si veritablement desitges una perfecta unió ingressa a LA DONA A LA RERAGUAR, DA.

DE LA VELLA PREMSA CATALANA

GAZETA

La curiositat dels Impressors de França me ha donat ocasió de quels imite, perque lo q'es bo sempre es imitable: Estas cartas nouas verdaderas per tants titols, estan foliadas y notadas ab lletra de quadern, perque los curiosos pugan juntar tots los successos que succedexen en Europa, en particular en cada any, perque axi los historiadors vayan segurs y aduertits; Axi proseguiré, y qui voldrà tenir esta curiositat de volero juntar, y enquadrar podrá, y qui no, sabrá los successos assegurats, y impresos ja, enuats cada femmana de Paris.

De Napels als 12. de Maig 1641.

LO Marques de Castell Rodrigo esta encara en Chisia Vna compaña de infantaria Española, que era vinguda de Taranto no aua molt, cingut algunas diferencias ab los habitantes de Tedecio prop de aquest lloch, es estada maltractada tant, que forçà al Virrey enuati la compaña del Príncep de Stiglia no per castigar los habitans, los quals se anticiparen a la fuga.

De Roma a 14. de Maig 1641.

Als 28. del passat lo Cardenal S. Onofre confagrà dins la Capella de S. Sixto in Vaticano al feñor Virino Viuario Dataria del Papa per Patriarca de Ierusalem, en la qual ceremonia estaren per assistents, los señors Fausto Poli Archebisbe de Anafia Major dom de Sa Santedat, y Celso Bi. be de la vila de la Piede Confessor de la Santedat de Urbano VIII. Lo mateix dia lo Bisbe de Osnabruch arribà allí de Alemania. Lo endemà anà a besar la ma a la Santedat, y al feñor Virino para Napels, de hont a fet deligne de tornar en molt prest.

Primer periòdic d'Espanya, en llengua catalana (1641)

Em cridà força l'atenció en veure a «Ultima Hora» un treball dedicat als primers diaris de Barcelona; dies després arriba a les meves mans un plec de dos fulls titulat «El periodismo en Barcelona», ampliador, però amb les mateixes dades del dit article, i ara veig en el darrer exemplar de MIRADOR més d'una pàgina amb la traducció catalana de l'esmentat full.

L'autor, ciutadà Alvarez, deu

creure's haver descobert alguna cosa nova quan té tant d'interès a divulgar-la, i el cert és que són dades molt conegudes ja d'antic, puix que són moltes les persones que les coneixen per haver investigat el cas a l'hemeroteca del nostre excel·lent Arxiu municipal, com el signant, el qual també ha consultat altres fonts documentals de caràcter particular. Tant és així, que en les nostres recerques, guia-

des solament pel desig d'historiar la naixença de la publicitat a casa nostra, i per consegüent la relativa a la premsa, si bé al marge del periclidisme i la impremta, han arribat a les nostres mans diverses publicacions molt més velles de les que esmenta el dit autor, com, per exemple, tres, la primera pàgina de les quals reproduïm per demostrar que existeixen o que, si més no, han existit.

Més d'un segle abans dels que l'esmentat autor suposa com a primers, o sia el 1641, aparegué a Barcelona, i precisament en català, el més antic que jo conec, titulat «Gazeta». Dinou anys més tard, a finals de desembre, veié la llum pública el primer número d'una «Relación o Gazeta de algunos casos particulares, así Políticos, como Militares, sucedidos en la mayor parte del mundo, hasta fin de diciembre de 1660».

I el març del 1661, una «Gazeta nueva de las cosas más notables, así Políticas, como Militares, sucedidas en la mayor parte de la Europa, hasta mediado el mes de marzo de este año de mil y seiscientos sesenta y uno». La coincidència d'ésser l'encapçalament i els dos exemplars reproduïts iguals i correlatius (el primer número el desembre del 1660, i l'altre, ja el quart, del mes de març del 1661, si bé amb capçalera nova, i la similitud de tipus de lletra), ens fa creure que l'editor era el mateix, cosa que no vull precisar, puix que no m'interessa publicitàriament.

Com pot veure's, no era ni el primer diari ni el primer periòdic el de l'editor Mercadal, puix que d'aquesta darrera categoria, almenys, havien aparegut els citats. I per a deixar ben palès que no és ara quan es comença a parlar d'aquesta qüestió, traslladem ací unes quantes línies d'una conferència nostra, a final del maig del 1928, a la per tots motius benemèrita Cambra de Comerç, parlant d'Història de la Publicitat: «El primer diari que es coneix a Espanya començà a publicar-se a Barcelona l'any 1760, a la impremta del carrer de les Moles, núm. 47; tingué una vida molt efimera, fins que sis anys més tard els mateixos editor i impressor tornaren a provar fortuna, i aquesta vegada aconseguiren major èxit, ja que si bé no pot precisar-se els anys que tingué de vida, el cert és que foren més de dos, per haver-me estat possible de fullejar-ne una col·lecció que conté més de dos anys» (1). I precisament d'aquesta en vaig copiar un bon nombre dels primers i empírics anuncis de premsa, l'única cosa interessant per a mi, que potser reproduiré un altre dia en aquestes pàgines, si la Direcció ho creu interessant.

I per acabar en el que es refereix al primer diari d'Espanya — ja que els anteriors foren sols periòdics —, esmentarem que era vulgarment conegut llavors pel «diari d'en Tarazona», i que a aquest editor se'l pot conceptual, també, com el primer fundador, a Espanya, de les agències de propaganda, com es dedueix del següent anunci inserit al número 22, corresponent al dia 28 de juny del 1772: «Se previene al público, que en la casa del Café nuevo, Plaza de Palacio, se recibirán los avisos de cosas familiares que se quisieran llevar, para poner al Diario».

(1) «Curso de Publicidad y Organización», Editorial Cultura.

Numero III.

AZETA NVEVA

DE LAS COSAS MAS notables, así Políticas, como Militares, sucedidas en la mayor parte de la Europa, hasta

mediado el mes de Março de este año de mil y seiscientos y sesenta y vna.

DE INGLATERRA.

AVisan de Londres, con cartas de fin de Febrero, que despues que Ricardo Warren Soldado de la Compañia del Capitan Cey, que lo es del Regimiento del Coronel Rossiter, descubrió la conjuración referida en la Relación del Numero II con que pretendían los desleales de Inglaterra (en numero de tres mil personas, siendo hombres, Oficiales, y Soldados de los Exercitos que mando licenciar el Rey de la Gran Bretaña) executar en la Ciudad de Londres, y en las demas de aquella Corona, el día de Pasqua de Nuevidad del año pasado de 1660 quitando la vida al Rey, a la Reyna su señora Reyna Madre, al Duque de York, a la Princesa de Orange, y a las demas personas de la Casa Real de Guard y asimismo a los del Parlamento de la Camara Alta, al General Monk, Duque ya de Albemarle, a los Duques, Condes, Marqueses, y demas Nobleza de aquel Reyno: pretendiendo con esto formar en el otro nuevo genero de gouerno, para qe Rio rebuelto tuuiesse algunos y maneja aquellos perfidos, y detentados Peccadores: Pa este pue, que con la declaración del dicho Soldado, prendieron hasta cinquenta de los sedisiosos, cuyos nombres son los que se siguen.

Segon periòdic d'Espanya, també editat en català (1661)

lloc, l'esmentat suara, llavors molt concorregut, on devia tenir-hi llur administració, ja que l'imprimia de Joan Forn al carrer de les Moles, llavors afores de la ciutat.

Això i res més, per ara, ens permetem de fer conèixer, en honor a la veritat, en l'afar dels primers diaris a Catalunya.

JOAN AUBEYON

El nostre concurs literari

MIL PESSETES A LA MILLOR NOVEL·LA SOBRE LA GUERRA

MIRADOR organitza un concurs literari de novel·les o reportatges novellats sobre la guerra, d'acord amb les següents

BASES

Primera. El tema principal de les obres que aspirin al premi haurà d'ésser forçosament un aspecte qualsevol de la guerra actual, tant del front com de la veraguada, i la seva finalitat precisament la d'encoratjar perquè la guerra sigui guanyada de la manera més ràpida possible.

Segona. Per a atorgar el premi, el Jurat tindrà en compte la vàlua literària de les obres i llur sentit polític.

Tercera. Les obres hauran d'ésser escrites en català, a màquina o amb lletra molt clara, en quatrilles per una sola cara, i tindran una extensió mínima de 150 pàgines format octau impreses en tipus del cos 9.

Quarta. L'obra premiada serà publicada precisament per MIRADOR o per l'editor que la nostra revista designi, i el pagament de l'import del premi equival a l'adquisició dels drets de publicació.

Cinquena. Els originals hauran de presentar-se a la nostra redacció, Portal de l'Angel, 24, amb indicació del nom i domicili de l'autor, abans del dia 30 de juny pròxim a les vuit del vespre. El veredict del Jurat es farà públic abans del 19 de juliol i al mateix temps es publicaran també els noms de les persones que el componguin.

Sisena. El premi consistirà en mil pessetes en metàl·lic. El Jurat podrà també designar altres obres que consideri dignes de publicar-se i MIRADOR proposarà a llurs autors les condicions oportunes de publicació.

Barcelona, 31 de març del 1937.

MIRADOR es transforma

La nostra revista prepara una nova transformació que la posarà en condicions de servir millor els interessos intel·lectuals del nostre poble en l'hora actual. Desaparegudes «La Nova Revista» i la «Revista de Catalunya», MIRADOR vol esforçar-se per substituir-les, per entendre que publicació d'aquesta mena és imprescindible al nostre país. Tot i que el preu de venda al públic haurà d'augmentar forçosament, els subscriptors actuals rebran MIRADOR en les mateixes condicions que fins ara. Amb el present número, la nostra revista dona per acabada la seva etapa actual. A començaments de juliol, reapareixerà amb el nou format, amb nombroses pàgines i gravats, presentant un gran número-dossier, el tema central del qual serà UN ANY DE GUERRA CONTRA EL FEIXISME.

MIRADOR esdevindrà, a partir d'aquest moment, la gran revista de la intel·lectualitat catalana.

RELACION

O GAZETA DE ALGUNOS CASOS particulares, así Politicos, como Militares, sucedidos en la mayor parte del Mundo, hasta fin de Diciembre de 1660.

SVPVESTO que en las mas populosas Ciudades de la Italia, Francia, y Alemania se imprimen cada semana (demas de las Relaciones de sucesos particulares) otras con título de Gazetas, en que se da noticia de las cosas mas notables, así Politicas, como Militares, que han sucedido en la mayor parte del Orbe: será razon, que se introduzga este genero de Impresiones, ya que no cada semana, por lo menos cada mes; para que los curiosos tengan auiso de dichos successos, y no carezcan los Españoles, de las noticias de que abundan las Estrangeras Naciones. Y en quanto a lo primero daremos principio por las Prouincias de Italia.

De Roma.

AVisan de Roma, que han muerto los Eminentísimos señores Cardenales Don Juan de Lugo, Español, natural de Sevilla, Religioso de la Compañia de Jesus: En Roma, de edad de 73 años; y Don Christoual Vvidman, Veneciano, que falleció en Castillo de S. Martin de la Ciudad de Viterbo, de donde era Obispo.

Y que despues que en la Ciudad de Roma, y en las demas de la Italia, se publicaron las Pazés entre España, y Francia, han cessado totalmente las pasiones, y parcialidades qe muchos de los Principes Italianos tenían por el afecto a dichas Coronas;

Primer periòdic d'Espanya editat en castellà (1660)